

**UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ**

**OLIGOPOLNÍ STRUKTURA
BANKOVNÍHO TRHU ČR**

Bc. Iveta Beránková

**Diplomová práce
2008**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomie
Akademický rok: 2007/2008

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Iveta BERÁNKOVÁ

Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor: Ekonomika veřejného sektoru

Název tématu: Oligopolní struktura bankovního trhu ČR

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Úvod - cíl práce

1. Teorie oligopolu

2. Bankovní sektor a jeho vývoj v ČR po roce 1993

3. Analýza oligopolní struktury ČR

4. Komparace struktury bankovního sektoru ČR se zahraničím

5. Predikce budoucího vývoje bankovního sektoru ČR

Závěr

Použitá literatura

Přílohy

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 50

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

1. HEFFERNAN, S. Modern Banking. Chichester: John Wiley & Sons, 2005
 2. McDONALD, O., KEASEY, K. The Future of Retail Banking in Europe: a view from the top. Chichester: John Wiley & Sons, 2005
 3. STAVÁREK, D. Restrukturalizace bankovních sektorů a efektivnost bank v zemích Visegrádské skupiny. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, 2005
 4. DVOŘÁK, P. Bankovníctví pro bankéře a klienty. Praha: Linde, 2005
 5. POLOUČEK, S. Bankovníctví. Praha: C.H.Beck, 2006
 6. MERVART, J. České banky: v kontextu světového vývoje. Praha: Lidové noviny, 1998
- Periodika: Euro, Ekonom, Bankovníctví, Finance a úvěr

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Jan Černožorský, Ph.D.
Ústav ekonomie

Datum zadání diplomové práce:

25. října 2007

Termín odevzdání diplomové práce:

26. května 2008

prof. Ing. Jan Čapek, CSc.
děkan

L.S.

prof. RNDr. Bohuslav Sekerka, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 15. listopadu 2007

SOUHRN

Tato bakalářská práce je vypracována na téma Oligopolní struktura bankovního trhu ČR. V první části je vysvětlena teorie oligopolu a měření monopolní síly. Část druhá popisuje vývoj bankovního sektoru v České republice po roce 1989. Ve třetí části je vypracována analýza vývoje oligopolní struktury bankovního trhu ČR v letech 1996 – 2004. V závěru je provedena komparace míry koncentrace ČR se zahraničím a je zde nastíněn budoucí vývoj bankovního sektoru.

KLÍČOVÁ SLOVA

banky; bankovní sektor; oligopol; koncentrace

TITLE

Oligopoly structure of the czech republic bank market

ABSTRACT

This work has been worked out to follow the theme of Oligopoly structure of the Czech Republic bank market. In the first part, the theory of oligopoly and measuring of monopoly power is explained. The second part describes the trend of bank sector in Czech Republic after the year 1989. In third part, the analysis of development of Czech Republic bank market oligopoly structure in the years 1996 – 2004 is worked out. The final part compares the concentration of the Czech Republic bank market with concentration of foreign banks markets.

KEYWORDS

banks; bank market; oligopoly; concentration

OBSAH

ÚVOD.....	- 3 -
1 TEORIE OLIGOPOLU	- 4 -
1.1 OLIGOPOL	- 4 -
1.2 TRŽNÍ SÍLA A JEJÍ MĚŘENÍ.....	- 5 -
1.2.1 Lernerův index (L_i)	- 5 -
1.2.2 Míra koncentrace - Concentration Ratio (CR).....	- 6 -
1.2.3 Herfindahl – Hirshmanův index (HHI).....	- 6 -
2 BANKOVNÍ SEKTOR A JEHO VÝVOJ V ČR PO ROCE 1993	- 8 -
2.1 POJEM BANKA	- 8 -
2.1.1 Ekonomická podstata banky	- 8 -
2.1.2 Právní vymezení banky.....	- 9 -
2.2 UNIVERZÁLNÍ BANKOVNÍ SYSTÉMY	- 10 -
2.2.1 Přednosti univerzálního bankovního systému	- 11 -
2.2.2 Nedostatky univerzálního bankovního systému	- 11 -
2.3 BANKOVNÍ SYSTÉM V ČESKOSLOVENSKU NA KONCI 80. LET	- 12 -
2.4 VÝVOJ BANKOVNÍHO SEKTORU	- 12 -
2.4.1 Česká národní banka	- 13 -
2.4.2 Vývoj v oblasti bankovní regulace a dohledu.....	- 14 -
2.4.3 Vývoj komerčního bankovního sektoru ČR	- 15 -
2.4.4 Současná struktura bankovního systému	- 19 -
3 ANALÝZA OLIGOPOLNÍ STRUKTURY ČR	- 21 -
3.1 ROK 1996	- 21 -
3.2 ROK 1997	- 22 -
3.3 ROK 1998	- 24 -
3.4 ROK 1999	- 25 -
3.5 ROK 2000	- 27 -
3.6 ROK 2001	- 30 -
3.7 ROK 2002	- 32 -
3.8 ROK 2003	- 34 -
3.9 ROK 2004	- 36 -
3.10 ROK 2005	- 38 -
3.11 ROK 2006	- 41 -
3.12 SHRNU TÍ	- 43 -

4	KOMPARACE STRUKTURY BANKOVNÍHO SEKTORU ČR SE ZAHRAŇÍM	- 48 -
4.1	SLOVENSKO	- 51 -
4.2	FRANCIE	- 52 -
4.3	NĚMECKO	- 53 -
4.4	ITÁLIE	- 54 -
4.5	ŠPANĚLSKO	- 55 -
4.6	VELKÁ BRITÁNIE	- 56 -
5	PREDIKCE BUDOUCÍHO VÝVOJE BANKOVNÍHO SEKTORU ČR	- 60 -
	ZÁVĚR	- 64 -
	SEZNAM OBRÁZKŮ	- 66 -
	SEZNAM TABULEK	- 67 -
	LITERATURA	- 68 -
	PŘÍLOHY	- 71 -
	PŘÍLOHA A	- 71 -
	PŘÍLOHA B	- 72 -
	PŘÍLOHA C	- 73 -
	PŘÍLOHA D	- 74 -
	PŘÍLOHA E	- 75 -
	PŘÍLOHA F	- 76 -
	PŘÍLOHA G	- 77 -
	PŘÍLOHA H	- 78 -
	PŘÍLOHA CH	- 79 -
	PŘÍLOHA I	- 80 -
	PŘÍLOHA J	- 81 -

Úvod

Bankovní sektor hraje v každé vyspělé ekonomice důležitou a v mnohých směrech nezastupitelnou roli. Jeho stabilita je podmíněna stabilitou celé ekonomiky, neboť jen v ekonomicky zdravém prostředí může efektivně plnit svou funkci. Koncentrace je široce zkoumána a analyzována především proto, že v tržní ekonomice úzce souvisí s konkurencí a efektivností. Banky mají v důsledku vysoké koncentrace v bankovním sektoru výhodné výchozí podmínky k tomu, aby mohly stanovit a udržovat vyšší úrokové marže.

Toto téma jsem si vybrala, protože bankovníctví v České republice v posledních letech prochází změnami, které se bezprostředně dotýkají každého z nás. V poslední době je aktuální téma výše bankovních poplatků. Současná výše bankovních poplatků v ČR je umožněna silným postavením několika bank, které této situace využívají.

Cílem práce je analýza **oligopolní struktury bankovního trhu v České republice a komparace se zahraničím.**

K dosažení tohoto cíle je nutné nejprve vymezit pojem oligopol, tržní síla a její měření. K bližšímu pochopení fungování českého bankovního sektoru charakterizovat nejdůležitější mezníky, změny a problémy, se kterými se náš bankovní sektor potýkal od převratu v roce 1989 po současnost.

1 Teorie oligopolu

V reálné hospodářském světě většinou neexistují předpoklady modelu dokonalé konkurence. Připomeneme-li si jen tři základní předpoklady dokonalé konkurenčního trhu – velký počet výrobců, zcela homogenní produkt a absolutně volný (tzn. bez sebemenších nákladů) vstup firem na tento trh, resp. jejich odchod z něho – je jasné, že se jedná o silnou teoretickou abstrakci. V praxi firmy vyrábějí v podmínkách, kdy je alespoň jeden z předpokladů dokonalé konkurence porušen, a proto hovoříme o nedokonalé konkurenci. Nedokonalá konkurence nepředstavuje kompaktní celek, ale rozlišujeme tři její formy: monopol, oligopol a monopolistickou konkurenci. V praxi představuje převažující tržní strukturu oligopol.

1.1 Oligopol

Často se na trhu nachází velký počet konkurentů, avšak zároveň jich není tolik, abychom mohli uvažovat, že mají zanedbatelný vliv na utváření ceny. Tato situace na trhu je známa jako oligopol.¹

Oligopol vzniká tehdy, jestliže na trhu působí více firem, ale rozhodující vliv jich má jen několik. Dominují-li na trhu dvě firmy, jde o tzv. duopol.

Oligopol je tržní struktura charakterizovaná:

- malým počtem výrobců v odvětví;
- Produkt může být jak homogenní tak diferencovaný. V případě homogenního produktu jde o tzv. čistý neboli homogenní oligopol. Pokud firmy v oligopolu vyrábějí diferencovaný produkt, hovoříme o diferencovaném oligopolu. Rozdíly mezi výrobky jednotlivých firem v oligopolním odvětví nejsou zpravidla podstatné, tzn. že jde o blízké substituty;
- Existují bariéry vstupu do odvětví – např. v podobě právních restrikcí.

¹ VARIAN, Hal R. *Mikroekonomie: moderní přístup=Intermediate microeconomics: A Modern approach*, Praha: Victoria Publishing, 1995 – str.457

Protože jde jen o několik málo firem, představuje produkce každé z nich značný tržní podíl a rozhodování firem je závislé. Každá z firem musí zvažovat vliv svých rozhodnutí na chování ostatních firem v odvětví, resp. předvídat jejich reakci na svá vlastní rozhodnutí.²

Právě tato vzájemná závislost komplikuje analýzu oligopolu: firmy navzájem reagují nejen na změnu ceny, ale i na změnu výstupu, kvality produktu, reklamy apod. každé z nich.

Na oligopolním trhu lze rozlišit pět druhů chování:

- nezávislé, kdy firmy nereagují na změnu, kterou vyvolala konkurenční firma;
- snášenlivé, kdy se firmy mezi sebou domlouvají, např. uzavřou kartelovou dohodu;
- přizpůsobivé, kdy se firmy přizpůsobí změně, kterou vyvolá jiná firma;
- zkušenostní, kdy firmy uplatňují minulé zkušenosti a vytvářejí si své strategie;
- agresivní, charakterizované tvrdým bojem firem o spotřebitele; úspěch jedné firmy znamená neúspěch druhé firmy.

K vysvětlení oligopolu používá ekonomická teorie modely oligopolu.

1.2 Tržní síla a její měření

Tržní síla je schopnost firmy stanovit cenu, která je větší než cena rovnovážná. Její velikost ovlivňuje počet výrobců, velikost každé firmy, bariéry vstupu či dostupnost substitutů. Měřit tržní sílu můžeme následujícími způsoby:

1.2.1 Lernerův index (L_i)

$$L_i = \frac{P - MC}{P} \quad < 0,1 > \quad (1)$$

Tento index měří schopnost firmy stanovit cenu vyšší než mezní náklady. Pro dokonale konkurenční firmu je $L_i = 0$, protože optimum (rovnováhu) firmy určuje tento vztah ceny a

² BUCHTA, M. *Mikroekonomie II*, Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005 – str 88

mezních nákladů: $P = MC$. Čím více se L_i blíží k jedné, tím větší tržní sílu má daná firma a situace na trhu se blíží k monopolu.

1.2.2 Míra koncentrace - Concentration Ratio (CR)

$$CR = \frac{Q_1 + Q_2 \dots + Q_n}{Q_c} \quad (2)$$

kde Q_1, Q_2, \dots, Q_i je podíl jednotlivých firem na daném trhu, který lze vyjádřit objemem produkce, tržbami, ziskem apod.

Q_c - je celkový objem trhu.

Pro monopol platí $CR_i = CR_1 = 1$. V USA se měří míra koncentrace pro čtyři nejsilnější firmy, tedy CR_4 . Z hodnoty CR_4 se usuzuje na rozdíl mezi oligopolem a monopolistickou konkurencí. Na trhu může být třeba 50 firem, ale hraje-li hlavní roli málo firem, jde o oligopol. Pro monopolistickou konkurenci nabývá CR_4 hodnoty v intervalu 0,2 až 0,4.

1.2.3 Herfindahl – Hirshmanův index (HHI)

$$HHI = \sum_{k=1}^n \left(\frac{q_k}{Q} \right)^2 = \sum_{k=1}^n r_k^2 \quad (3)$$

Kde: n počet firem v daném sektoru,
 q_k objem produkce k-té firmy, $k = 1, 2, \dots, n$,
 Q objem produkce daného sektoru,
 r_k podíl k-té firmy na objemu produkce celého sektoru.

Herfindahl – Hirshmanův index vyjadřuje absolutní koncentraci v odvětví. V případě bankovníctví zohledňuje jak počet bank v bankovním sektoru, tak jejich podíl na trhu. Jeho konstrukce je založena na hypotéze, že význam banky v bankovním sektoru je funkcí druhé mocniny jejího tržního podílu. Takové pojetí koncentrace zvýrazňuje vliv ekonomicky silných bank a naopak eliminuje vliv malých bank. Umožňuje ale také posoudit koncentraci v případě, že nemáme údaje za malé banky nebo kdy zkoumáme vliv firem aktivních na hranici odvětví nebo mimo něj, ale nabízejících produkty ze

zkoumaného odvětví. K odvětvím posuzovaným tímto způsobem patří i bankovníctví. Tento index je používán i Českou národní bankou (ČNB).

Pokud by bylo rozdělení sledovaného ukazatele mezi jednotlivé banky rovnoměrné, znamenalo by to, že

$$q_k = q_{k+1} = \frac{Q}{n} \quad k = 1, 2, \dots, n-1 \quad (4)$$

V takovémto případě je hodnota HHI nejnížší možná pro jakýkoliv počet bank v bankovním sektoru, jedná se o dolní hranici hodnoty HHI. Tato hodnota není vždy stejná, závisí na počtu bank v bankovním sektoru. HHI dosahuje minimální hodnoty H_d za předpokladu, že tržní podíl každé z bank na sledovaném ukazateli je stejný.

$$H_d = \sum_{k=1}^n \left(\frac{q_k}{Q} \right)^2 = \sum_{k=1}^n \left(\frac{\frac{Q}{n}}{Q} \right)^2 = \frac{1}{n^2} = \frac{1}{n} \quad (5)$$

Na druhé straně horní hranice HHI je $H^h = 1$, tento extrémní případ nastává v případě absolutního monopolu. V takovém případě $n = 1$, $q = Q$ a platí

$$H^h = \sum_{k=1}^1 \left(\frac{q_k}{Q} \right)^2 = \left(\frac{Q}{Q} \right)^2 = 1 \quad (6)$$

Hodnota HHI se blíží k číslu 1, pokud je v bankovním sektoru relativně nízký počet bank, resp. pokud relativně nízký počet bank realizuje podstatnou část produkce na odpovídajícím trhu.

Pro lepší orientaci a charakteristiku prostředí z hlediska koncentrace se obvykle hodnota HHI násobí multiplifikátorem. Velice často je používána hodnota multiplifikátoru 10 000, odpovídající procentuálnímu vyjádření tržních podílů jednotlivých bank. Interpretace výsledných hodnot je potom obvykle následující: Za nekoncentrované prostředí jsou považovány hodnoty do 1 000, za mírně koncentrované prostředí hodnoty do 1 800. Pokud je získaná hodnota vyšší než 1 800, prostředí je považováno za koncentrované.³

³ POLOUČEK, S. *Bankovníctví*, Karviná : Slezská univerzita v Opavě, 2005 str –291,292

2 Bankovní sektor a jeho vývoj v ČR po roce 1993

Pro lepší pochopení zpracovávaného tématu bych ráda uvedla několik základních pojmů z oblasti bankovníctví.

2.1 Pojem banka

Při vymezení banky je třeba rozlišovat dva přístupy. První vychází z ekonomické podstaty banky, druhý z legislativního vymezení. I když je nesporné, že právní vymezení banky musí vycházet z její ekonomické podstaty, nemusí být plně v souladu. To znamená, že některé instituce, které naplňují ekonomické znaky banky, z právního hlediska však bankami být nemusí.

2.1.1 Ekonomická podstata banky

Základní přístup k vymezení banky vychází z její ekonomické podstaty, to znamená ekonomických funkcí, které banka plní. Pro vymezení banky se vychází z pojetí univerzální banky, pro kterou je typická možnost provádět veškeré bankovní činnosti. Je nutné také brát v úvahu jak národohospodářský tak i podnikohospodářský aspekt.

Z národohospodářského hlediska je možné za základní funkci bank považovat v nejširším slova smyslu zprostředkování pohybu peněžního kapitálu mezi různými subjekty v ekonomice. Z takto pojaté základní funkce můžeme vymezit čtyři dílčí funkce:

- finanční zprostředkování v užším smyslu – získávání volného kapitálu od věřitelů a jeho poskytování dlužníkům;
- emise bezhotovostních peněz;
- zprostředkování platebního a zúčtovacího styku;
- zprostředkování finančního investování na peněžním a kapitálovém trhu;

Z pohledu podnikohospodářského jsou banky podniky, které provádějí bankovní obchody neboli jejich výstupem jsou služby označované jako bankovní produkty.

Z makroekonomického hlediska je důležité, že banky rozhodují o alokaci významné části kapitálu v ekonomice. Mají tak velký význam z hlediska vývoje celé ekonomiky a jejich zdravé fungování (jehož podmínkou je správná alokace kapitálu) je nezbytným

předpokladem makroekonomické stability a prosperity celé ekonomiky. Z mikroekonomického hlediska je třeba si uvědomit, že vysoký podíl cizích zdrojů banky je spojen s přijímáním vkladů od klientů, kteří mají jen omezenou možnost správně vyhodnotit zdraví banky. Případné problémy banky tak mohou zasáhnout široký okruh vkladatelů a mít tak nejen významný ekonomický, ale eventuálně i politický či sociální dopad.⁴

2.1.2 Právní vymezení banky

Právní vymezení banky je upraveno v příslušných legislativních normách. Toto vymezení musí zcela jednoznačně definovat banku, neboli musí být možné jednoznačně stanovit, zda daný podnik je či není bankou. Z toho vyplývá, že právní vymezení není založeno na vymezení funkcí banky, ale definuje určité znaky, jejichž splnění je nutné k tomu, aby daný subjekt byl bankou. Banky bývají obvykle definovány ve speciálních zákonech, které upravují oblast bankovníctví.

V zemích EU podléhá tato oblast harmonizaci, jejíž základem je Směrnice o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu,⁵ která definuje banku, přesněji řečeno úvěrovou instituci jako „*podnik, jehož činnost spočívá přijímání vkladů nebo jiných splatných peněžních prostředků od veřejnosti a poskytování úvěrů na vlastní účet*“. Toto vymezení respektuje i náš zákon⁶, který stanovuje, že banky musí splňovat následující čtyři základní podmínky:

- jedná se o právnické osoby se sídlem v České republice, založené jako akciová společnost, které
 - přijímají vklady od veřejnosti, přičemž vkladem se rozumí svěřené peněžní prostředky, které představují závazek vůči vkladateli na jejich výplatu;
 - poskytují úvěry, kterými se rozumí v jakékoliv formě dočasně poskytnuté peněžní prostředky;
 - k výkonu činností uvedených v předchozích dvou bodech mají bankovní licenci;

⁴ DVOŘÁK, P. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*, Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str. 30, 31

⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES ze dne 20. března 2000 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu

⁶ Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, § 1 odst. 1.

Subjekt, který nesplňuje výše uvedené čtyři znaky, není bankou a nesmí ani používat označení „banka“ nebo „spořitelna“.

Vedle již uvedených činností – přijímání vkladů a poskytování úvěrů – mohou banky, pokud je mají povoleny v udělené licenci, vykonávat další bankovní činnosti, které vymezuje zákon⁷. Jedná se o následující činnosti:

- investování do CP na vlastní účet;
- finanční pronájem;
- platební styk a zúčtování;
- vydávání a správu platebních prostředků (platební karty, cestovní šeky);
- poskytování záruk;
- otvírání akreditivů;
- obstarávání inkasa;
- poskytování investičních služeb s tím, že se v licenci uvede, které hlavní a doplňkové investiční služby je banka oprávněna poskytovat a ve vztahu ke kterým investičním nástrojům;
- finanční makléřství;
- výkon funkce depozitáře;
- směnářenskou činnost;
- poskytování bankovních informací;
- obchodování na vlastní účet nebo na účet klienta s devizovými hodnotami a se zlatem;
- pronájem bezpečnostních schránek;
- činnosti, které přímo souvisejí s výše uvedenými činnostmi a přijímáním vkladů od veřejnosti a poskytováním úvěrů;

2.2 Univerzální bankovní systémy

Bankovním systémem rozumíme souhrn bank působících v určitém teritoriu, zpravidla v určité zemi, jejich vzájemných vazeb a vazeb k okolí. V jednotlivých zemích mohou být bankovní systémy uspořádány na různých principech. Současná úprava bankovníctví v rámci EU vychází z univerzálního bankovního systému. Protože členské země, které mají méně liberální bankovní systém, se dostávají do určité nevýhody, lze očekávat, že tento bankovní systém bude základem bankovního systému v rámci členských zemí EU.

⁷ Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, § 1 odst. 3.

Univerzální bankovní systémy tvoří na jedné straně centrální banka se svými specifickými úkoly včetně výhradního práva emise bankovek, na straně druhé potom síť univerzálních bank, které mohou provádět prakticky veškeré bankovní činnosti (s výjimkou emise bankovek). Pro univerzální bankovní systém je typické propojení (personální, účetní) mezi jednotlivými činnostmi banky včetně činností v oblasti komerčního a investičního bankovníctví. Existuje téměř volný tok informací mezi komerčními a investičními odděleními univerzální banky.

2.2.1 *Přednosti univerzálního bankovního systému*

Za hlavní přednosti univerzálního bankovního systému je možno považovat to, že:

- Klient má možnost získat veškeré bankovní produkty od jedné banky, k jejich získání tak potřebuje spojení s jedinou bankou, což mu šetří čas i náklady. Pro univerzální banky je typická hustá síť poboček, což znamená pro klienta snadnou a pohodlnou dostupnost bankovních služeb.
- Univerzální banka zná lépe své klienty a může jim nabídnout své služby za výhodnějších podmínek. Univerzalita usnadňuje bankám získat klienty pro nové produkty, protože je vždy snadnější stávajícímu klientovi prodat další produkt než získat zcela nového klienta.
- Možnost poskytovat prakticky veškeré bankovní produkty umožňuje bance větší diverzifikaci svých činností, což snižuje riziko banky a posiluje její stabilitu i stabilitu bankovního systému jako celku. Univerzální banky mohou sehrát i stabilizační úlohu vůči nebankovnímu sektoru, protože díky své síle snadněji překonají období recese a neakcelerují tak ekonomické potíže.

2.2.2 *Nedostatky univerzálního bankovního systému*

Na druhé straně s univerzálním bankovním systémem bývají obvykle spojovány následující problémy:

- Vzniká konflikt zájmů plynoucí ze vztahu banky ke klientovi v rámci produktů komerčního a investičního bankovníctví. Propojení komerčního a investičního bankovníctví v jedné instituci umožňuje bance využívat informace o klientovi získaných při poskytování služeb komerčního bankovníctví při provádění obchodů na kapitálovém trhu. Tím tyto banky získávají značnou informační

výhodu oproti jiným subjektům vystupujícím na kapitálovém trhu, což negativně ovlivňuje konkurenční prostředí.

- Obvyklá oligopolní struktura univerzálního bankovníctví negativně působí na konkurenční prostředí v bankovníctví. Navíc univerzální velkobanky v sobě koncentrují velkou ekonomickou moc, která může mít i své politické aspekty. Případný krach těchto bank by měl dalekosáhlé dopady, proto jsou tyto banky v případě problémů obvykle sanovány za vydatného přispění státu. S těmito bankami je spojováno označení „too big to fail“ – příliš velké na pád.
- Univerzální velkobanky mívají tendenci k nadměrnému růstu provozních nákladů, jejich sledování je v těchto bankách obtížnější a i jejich snižování je komplikovanější.

Je třeba si uvědomit, že příčiny výše uvedených problémů (s výjimkou prvního) vyplývají spíše z velikosti bank a méně z jejich univerzality. Proto je možné je do značné míry eliminovat i v rámci univerzálního bankovního systému.

2.3 Bankovní systém v Československu na konci 80. let

Bankovní systémy byly do 80. let ve většině tehdejších socialistických zemích jednostupňové. V nich provádí v podstatě všechny operace jediná (centrální) monobanka. Další banky jsou specializovány na předem úzce vymezený rozsah bankovní činnosti a jsou prakticky zcela závislé na rozhodnutích centra resp. centrální banky. Jednostupňové bankovní systémy vyhovovaly systémům řízení uplatňovaným v centrálně plánovaným ekonomikách. Úkolem bank bylo profinancovat hmotným plánem stanované úkoly, a proto musel existovat i centralisticky pojatý bankovní systém.

V Československu byla reforma připravována od druhé poloviny 80. let. Její načasování k 1. lednu 1990 paradoxně vedlo k jejímu uskutečňování již v nových společenských, politických a ekonomických podmínkách. Celkově lze konstatovat, že připravované změny v oblasti bankovníctví se snažily principy bankovních systémů z tržní ekonomiky implementovat na podmínky centrálně plánované ekonomiky. Funkce trhu stále nahrazoval centrální státní plán.

2.4 Vývoj bankovního sektoru

Za počátek přerodu Státní banky československé do podoby klasické centrální banky lze považovat datum 1. ledna 1990, kdy vstoupil v platnost nový zákon o Státní bance

československé. Tento zákon byl přijat 15. listopadu 1989, tedy ještě před listopadovou revolucí. Z tohoto důvodu byl v mnoha směrech poplatný době svého vzniku a vycházel z tzv. přestavbových principů. Nicméně důležité bylo, že formoval dvoustupňový bankovní systém se Státní bankou československou jako centrální bankou. Státní banka československá byla k 1. lednu 1990 rozdělena na centrální banku a dvě obchodní banky (Komerční banka Praha, Všeobecná úverová banka Bratislava).⁸

I když byla SBČS pověřena výkonem bankovního dohledu, bylo jeho pojetí velmi vzdáleno standardnímu chápání. Vedle toho banky a spořitelny podléhaly státnímu dozoru, který nad bankami vykonávalo federální ministerstvo financí a nad spořitelny příslušné republikové ministerstvo financí, cen a mezd.

V důsledku listopadových událostí se veškeré přestavbové záměry obsažené v zákoně v praxi nikdy plně nerealizovaly. Nicméně důležité bylo to, že na prahu r. 1990 existoval zákon, který umožnil vznik dvoustupňové bankovní soustavy. Byl tak dán relativní klid na přípravu nového zákona upravujícího činnost centrální banky, který by byl v souladu s nových politicko-ekonomickým vývojem u nás. Práce na přípravě nového zákona trvaly přibližně 2 roky a 20. prosince 1991 byl přijat (společně s novým zákonem o bankách a spořitelnách) nový zákon o Státní bance československé, který vstoupil v platnost k 1. únoru 1992. Tento zákon svým obsahem i pojetím formoval SBČS do pozice standardní centrální banky v podmínkách tržní ekonomiky. SBČS tak od této chvíle vykonává všechny základní činnosti typické pro centrální banky v tržních ekonomikách.

2.4.1 *Česká národní banka*

V důsledku rozdělení Československa na dva samostatné státy došlo i ke vzniku dvou samostatných centrálních bank – České národní banky a Národní banky Slovenska. Česká národní banka byla založena k 1. lednu 1993. Nejvyšším řídicím orgánem ČNB je sedmičlenná Bankovní rada v čele s guvernérem. Mezi její hlavní úkoly patří určování měnové politiky a nástrojů jejího provádění, rozhodování o zásadních měnových opatřeních, stanovování zásad činnosti a obchodů ČNB, schvalování rozpočtu ČNB a stanovování mzdy a odměn guvernéra. V Bankovní radě ČNB chybí zástupci vlády, což posiluje nezávislost banky na vládě. Všichni členové Bankovní rady jsou jmenováni na dobu 6. let prezidentem republiky.

⁸ VENCOVSKÝ, F. a kol. *Dějiny bankovníctví v českých zemích*, Praha: Bankovní institut, a.s., 1999, str. 489

2.4.2 Vývoj v oblasti bankovní regulace a dohledu

Bankovníctví ve všech vyspělých tržních ekonomikách patří mezi nejvíce regulovaná odvětví. Důvody regulace bank jsou jednak makroekonomické – regulace množství peněz v oběhu s cílem zabezpečovat stabilitu cen, jednak mikroekonomické – podpora zdraví, bezpečnosti, důvěryhodnosti a efektivnosti bankovního systému v dané zemi. Mezi další cíle regulace a následného dohledu patří i ochrana klientů před nadměrným rizikem či případnými podvody bank.

Zárodky standardního pojetí bankovního dohledu byly dány novými zákony o SBČS a bankách a spořitelnách z r. 1992, kdy prakticky veškeré pravomoci v této oblasti přešly na SBČS, po vzniku samostatné České republiky se u nás stala jedinou institucí regulace a dohledu bank ČNB. Lze říci, že potřeba dotvářet pravomoci ČNB v oblasti bankovního dohledu byla nejčastější příčinou novelizací zákona o bankách. Postupně tak byl vytvořen standardní systém regulace a dohledu bank analogicky jako ve vyspělých tržních ekonomikách.

Dohled nad prováděním bankovních činností podle zákona o ČNB spočívá v "péči o bezpečné fungování a účelný rozvoj bankovního systému v České republice". Pod tímto obecně definovaným posláním se rozumí především podpora zdravého rozvoje, tržní disciplíny a konkurenceschopnosti bank, předcházení systémovým krizím a posilování důvěry veřejnosti v bankovní systém.

Dohled byl u nás postupně vytvářen a je zajišťován dvěma základními způsoby:

- dohledem na dálku – prověření bankovních bilancí a statistických údajů na základě pravidelně zasílaných údajů bankami orgánům dohledu;
- dohled na místě – je nevyhnutelný i u bezproblémových bank. Základním nedostatkem dohledu na místě je jeho vysoká nákladovost ve srovnání s předchozím způsobem, která je tak hlavním limitujícím faktorem četnosti jeho provádění;

Z hlediska supervize a regulace má zásadní význam rozhodnutí o integraci dohledu nad finančním trhem. Na základě usnesení vlády z konce srpna 2005 a příslušné zákonné úpravy je od 1. dubna 2006 dohled nad celým finančním trhem sjednocen a soustředěn v České národní bance. Toto jednorázové řešení má nesporné přednosti ve srovnání s původně zamýšlenou dvoustupňovou variantou. Zkrácením a zjednodušením celého

procesu integrace se ušetří nemalá část nákladů na jeho technické, organizační a institucionální zajišťování.

2.4.3 Vývoj komerčního bankovního sektoru ČR

Novodobá historie komerčního bankovníctví v Československu se začíná psát od 1. ledna 1990. K tomuto datu vstoupil v platnost nový zákon o bankách a spořitelnách, který spolu se zákonem o SBČS vytvářel podmínky pro existenci dvoustupňového bankovníctví. Bankovní systém Československa se k 1.1.1990 skládal z jednak v té době již existujících bank, jednak z bank vzniklých delimitací ze Státní banky československé. Ve své činnosti pokračovala Československá obchodní banka, Česká státní spořitelna, Živnostenská banka, Investiční banka, Slovenská štátna sporitelna, znovu oživena byla i činnost Tatrabanky. Delimitací SBČS byly k 1. lednu 1990 jako státní peněžní ústavy založeny dvě nové obchodní banky – Komerční banka Praha a Všeobecná úverová banka Bratislava.

Poddimenzovanost bankovního systému na jedné straně a dynamicky rostoucí poptávka po bankovních službách na straně druhé, v některých případech však i snaha o snazší přístup k úvěrovým zdrojům, vedli již v r. 1990 ke vzniku nových bank. Již 1. července zahájila činnost Agrobanka, jejíž založení bylo připravováno v průběhu roku 1989, 1. října otevřela své pobočky Pragobanka, o měsíc později Ekoagrobanka a v polovině prosince bankovní dům Skala. Počet bankovních subjektů u nás začal prudce růst.⁹

Tabulka 1 Počet bank v České republice 1990 - 1992

	1/90	12/90	12/91	12/92
Státní peněžní ústavy	4	4	5	1
Banky s rozhodujícím podílem státu	1	1	1	5
Soukromé tuzemské banky	0	3	13	17
Banky s minoritní zahraniční účastí	0	0	0	1
Banky s majoritní zahraniční účastí	0	1	5	5
Banky s plnou zahraniční účastí	0	0	4	7
Pobočky zahraničních bank	0	0	0	2
Celkem činných bank	5	9	28	38
Banky s licenci, které nezahájily činnost	1	12	5	8
Celkem bankovních licencí	6	21	33	46

Zdroj : VENCOVSKÝ,F. a kol. *Dějiny bankovníctví v českých zemích*,Praha:Bankovní institut,a.s.,1999, str. 497

⁹ VENCOVSKÝ,F. a kol. *Dějiny bankovníctví v českých zemích*,Praha:Bankovní institut,a.s.,1999, str. 497

V prvních letech transformace československé ekonomiky tak došlo k dynamickému rozvoji bankovního sektoru, což se projevilo nejen na vzniku nových bank, ale i ve zvýšení rozsahu i kvality služeb nabízených bankami.

Vývoj bankovníctví byl již v této době doprovázen i určitými problémy. Je zřejmé, že v této době byly zakládány problémy malých a středních bank, které se plně projevily až později. Bylo však nutné řešit problémy spojené s dědictvím z minulosti, které spočívalo zejména ve značném objemu špatných úvěrů v portfoliích bank poskytnutých před rokem 1990 a rovněž ve zcela nedostatečném výchozím kapitálovém vybavení bank.

Tyto problémy – pokud by nebyly řešeny – mohly vyústit do systémové krize s možnými vážnými dopady do celé ekonomiky. Proto byl přijat komplex opatření – nazývaný Konsolidační program I, zaměřený na řešení výše uvedených problémů.

Program obsahoval tři základní prvky:

- založení Konsolidační banky;
- oddlužení a rekapitalizace existujících státních bank;
- ustavení inkasní jednotky ČSOB;

Oddlužení a rekapitalizace státních bank probíhala ve dvou fázích. V první obdržely banky prostřednictvím Fondu národního majetku 30 mld. korun. Druhá fáze spočívala v odkupu pohledávek od bank Konsolidační bankou v celkové nominální hodnotě 15,1 mld. korun. Třetím prvkem Konsolidačního programu I bylo očištění ČSOB. V její bilanci totiž byl velký objem nedobytných úvěrů, které byly v minulosti poskytnuty českým exportním organizacím na financování pohledávek za zahraničními subjekty v zemích, jako Rusko, Lybie, Sýrie aj. Tyto pohledávky v celkové výši 34,7 mld. korun byly převedeny na speciální instituci – Českou inkasní jednotku, s.r.o., která byla k tomuto účelu zřízena. Na krytí pohledávek České inkasní jednotky byl poskytnut úvěr ČSOB, který je zaručen státem.

Celkově lze hodnotit dopad konsolidačního programu pozitivně zejména z hlediska makroekonomického, protože jeho hlavní přínos spočíval v potlačení rizika vzniku systémové krize celého bankovního sektoru.¹⁰

¹⁰ VENCOVSKÝ, F. a kol. *Dějiny bankovníctví v českých zemích*, Praha: Bankovní institut, a.s., 1999, str. 498

První rok samostatné České republiky byl současně rokem, kdy se poprvé začaly v našem bankovním sektoru projevovat problémy natolik vážné, že dospěly až k ukončení činnosti několika bank.

Rok 1994 byl v bankovním sektoru negativně poznamenán finančními skandály v bance Bohemia, které vyústily v její likvidaci, první v poválečném období v bankovní sféře.

Na celou řadu bank začaly naplno dopadat problémy s dříve málo obezřetně poskytovanými úvěry, které byly v řadě případů navíc poskytnuty osobám úzce s bankami spřízněnými – členům vedení či vlastníkům bank. Pravidla, která výrazně tyto aktivity limitovala (pravidla úvěrové angažovanosti) totiž vznikla až v roce 1992, tedy dva roky poté, co činnost zahájila a úvěry poskytla celá řada nových bank.

Dalšími důvody narůstajících problémů byly neprůhledné aktivity na kapitálovém trhu, nezkušenost bankovních managementů, vznik velkého počtu nových soukromých firem bez jakékoliv finanční minulosti a nedostatečná právní úprava včetně pravidel regulace bank.

Problémy vedly Českou národní banku k výraznému omezení poskytování licencí, kdy nové licence obchodním bankám byly od první poloviny roku 1994 fakticky zastaveny.

V roce 1995 se do vážných problémů dostala Česká banka, které byla na konci roku odebrána bankovní licence. Úplnou pohromou se stal rok 1996, kdy kulminovaly problémy s dříve poskytnutými nekvalitními úvěry:

- do likvidace vstoupily První slezská banka a Kreditní banka Plzeň;
- pod nucenou správou se ocitly Ekoagrobanka, COOP banka, Podnikatelská banka, Realitbanka a Velkomoravská banka;
- otřesem pro bankovní subjekty a zejména nebankovní veřejnost bylo uvalení nucené správy na největší soukromou banku bez státního podílu – Agrobanku;

Narůstající problémy výše uvedených bank vedly Českou národní banku k realizaci Konsolidačního programu II. Program byl poprvé uplatněn u Ekoagrobanky, na kterou ČNB v lednu 1996 uvalila nucenou správu. Případ Ekoagrobanky sloužil jako modelový přístup k dalším problémovým bankám.

Tabulka 2 Přístup ČNB k problémovým bankám v r. 1996

NÁZEV BANKY	ZPŮSOB ŘEŠENÍ
Ekoagrobanka	nucená správa, převzetí Union bankou
COOP banka	nucená správa, převzetí Foresbankou
První slezská banka	likvidace
Podnikatelská banka	nucená správa
Realitbanka	nucená správa
Velkomoravská banka	nucená správa
Kreditní banka Plzeň	likvidace
Agrobanka	nucená správa, garance vkladů centrální bankou
Bankovní dům Skala	převzetí Union bankou
Evrobanka	převzetí Union bankou

Zdroj : VENCOVSKÝ, F. a kol. *Dějiny bankovníctví v českých zemích*, Praha: Bankovní institut, a.s., 1999, str. 499

Díky krokům provedeným v rámci konsolidačního programu se podařilo očistit bankovní sektor od nejproblémovějších malých a středních bank. V řadě menších a středních bank ovšem zůstala řada nekvalitních aktiv. Ve snaze pomoci těmto bankám připravila v r. 1997 ČNB tzv. stabilizační program.

Do programu bylo původně přijato 6 malých bank, v roce 1998 však byly v důsledku neplnění stanovených podmínek vyřazeny 2 banky. Jejich vyloučení ze stabilizačního programu bylo následně doprovázeno i odebráním bankovní licence ČNB. Snaha o řešení přetrvávajících problémů v bankovním sektoru se promítla i do významných úprav zákona o bankách. V průběhu r. 1997 byly připraveny dvě bankovní novely (malá novela a velká novela), které vešly v platnost během r. 1998. Tyto novely přinesly některé podstatné změny do našeho bankovního systému, zejména na základě nich došlo k :

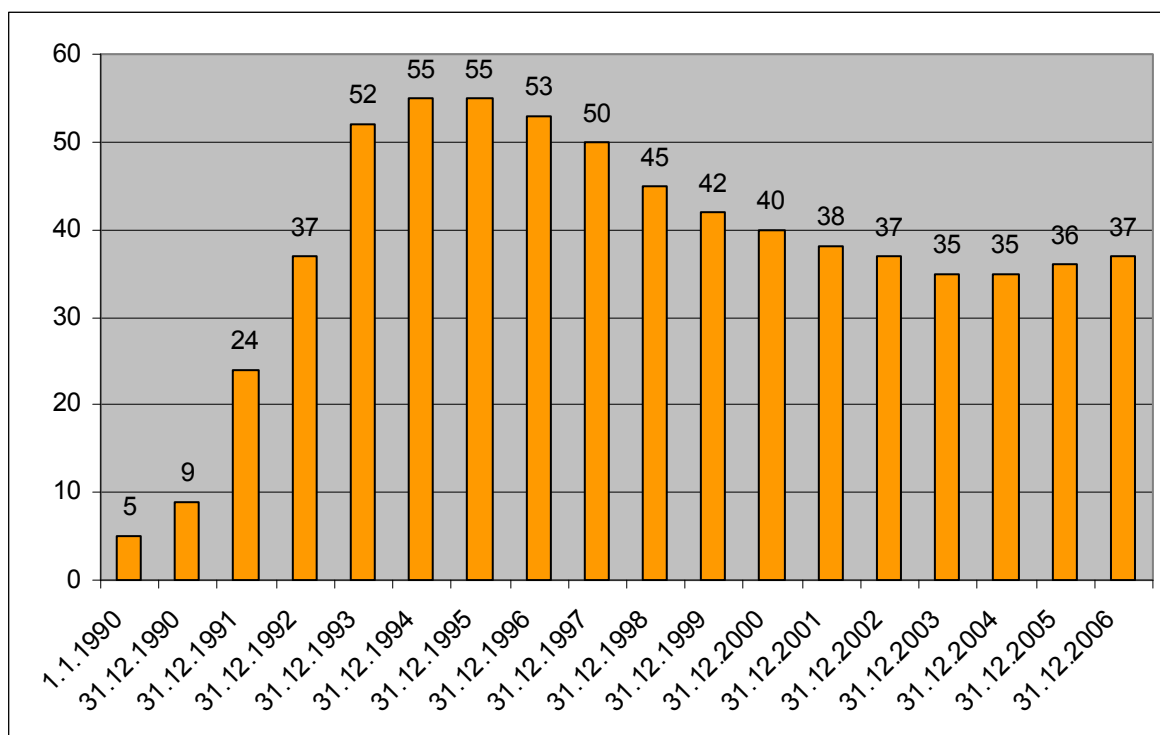
- omezení propojení bank s nebankovní sférou, včetně propojení personálního;
- oddělení investičního a komerčního bankovníctví v rámci univerzální banky zákazem předávání informací mezi příslušnými organizačními útvary banky;
- zpřísnění udělování povolení působit jako banka a nápravných opatření pro banky;
- rozšíření systému pojištění vkladů;

Přes zpřísnění zákona o bankách, obezřetnostních opatření i postupů bankovního dohledu určité problémy v bankovním sektoru přetrvávaly a projevil se v r. 1998 ve dvou největších bankách – České spořitelně a Komerční bance.

Velice složitou problematikou s nemalým politickým podtextem je privatizace bank. Prakticky od počátku transformace se vedly spory o všech otázkách týkajících se privatizace bank (kdy a zdali vůbec privatizovat, jakým způsobem, kdo by se měl stát vlastníkem bank atd.). Proces privatizace bank byl zahájen v rámci kupónové privatizace, kterou byly částečně (stát si v nich ponechával významné podíly) privatizovány Komerční banka, Investiční banka, Česká spořitelna a Živnostenská banka.

2.4.4 Současná struktura bankovního systému

Současná struktura bankovního systému se vytvářela postupně po r. 1990. Toto období je charakterizováno zpočátku dynamickým nárůstem počtu bank, v důsledku zániku řady bank v druhé polovině 90. let ovšem docházelo k postupnému poklesu počtu činných bank.

Obr. 1 Vývoj počtu bank v ČR

Zdroj : <http://www.cnb.cz>

Český bankovní systém lze označit jako dvoustupňový systém univerzálního bankovníctví se specializovaným druhem bank – stavebními spořitelny, hypotečními bankami a některými dalšími specializovanými bankami, který je dále doplněn spořitelny a úvěrovými družstvy.¹¹

¹¹ DVOŘÁK, P. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*, Praha: Linde Praha, a.s., 2005, str.120

Banky v českém bankovním systému se obvykle člení dle velikosti podle výše bilanční sumy, samostatně jsou vyčleňovány pobočky zahraničních bank a stavební spořitelny. To znamená, že český bankovní systém zahrnuje následující banky:

- **velké banky** (bilanční suma nad 100 mld. Kč platí do roku 2005, od roku 2006 musí být bilanční suma nad 150 mld. Kč) – Česká spořitelna, Čs. Obchodní banka, Unicredit Bank, Komerční banka;
- **střední banky** (bilanční suma 15 – 100 mld. Kč platí do roku 2005, od roku 2006 musí být bilanční suma 50 – 150 mld. Kč) – např. Citibank, Česká exportní banka, Raiffeisenbank;
- **malé banky** (bilanční suma pod 15 mld. Kč platí do roku 2005, od roku 2006 je bilanční suma pod 50 mld. Kč) – např. eBanka;
- **pobočky zahraničních bank** – např. Deutsche Bank, Všeobecná úvěrová banka;
- **stavební spořitelny** – např. Českomoravská stav. Spořitelna, HYPO stavební spořitelna, Všeobecná stavební spořitelna Komerční banky;

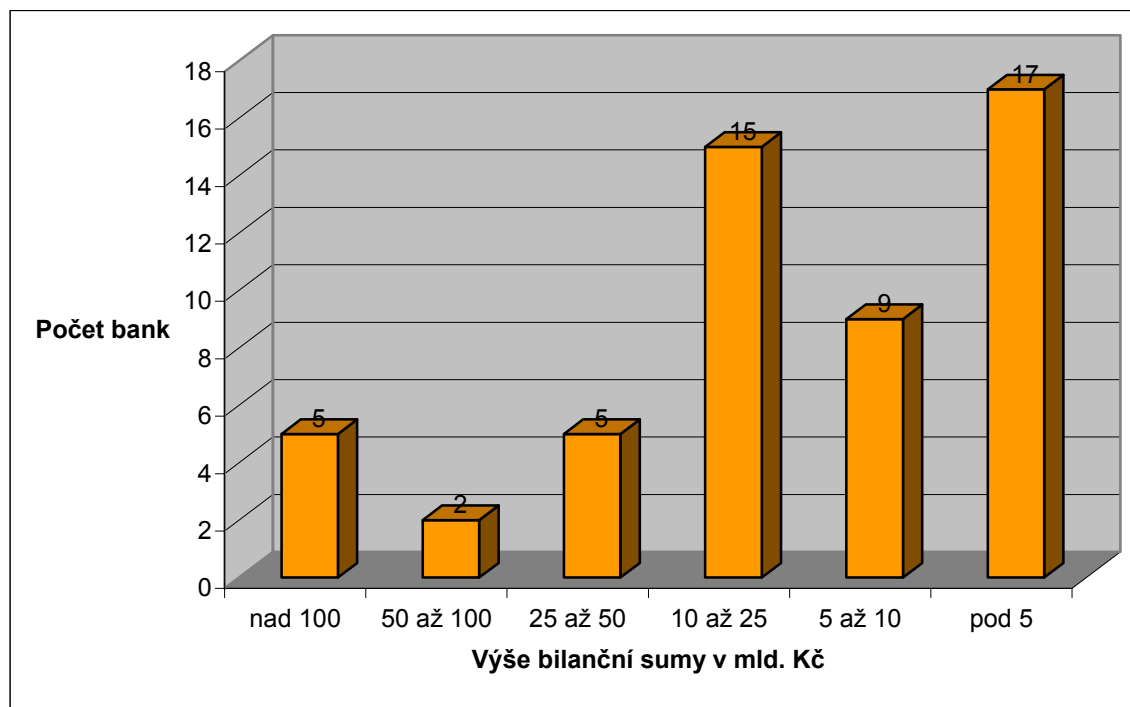
3 Analýza oligopolní struktury ČR

Ve své práci jsme se zaměřili na analýzu vývoje oligopolní struktury bankovního trhu v České republice v letech 1996 – 2006. Zaměřili jsme se na analýzu podle velikosti bilanční sumy, dále na analýzu pomocí míry koncentrace a pomocí hodnot Herfindahl – Hirshmanova indexu.

3.1 Rok 1996

Zásadní vliv na strukturu bankovního sektoru v ČR z hlediska počtu subjektů mělo především ukončení zhruba 3letého období, kdy nebyly poskytovány nové licence k bankovní činnosti z důvodů ukončení konsolidace bankovního sektoru a ujasnění dlouhodobé politiky z pohledu optimální struktury bankovního sektoru z hlediska počtu bank a jejich zaměření.

Počet bank působících v bankovním sektoru činil 53 bank. Ve struktuře bank podle velikosti bilanční sumy se posílila skupina bank s bilanční sumou mezi 25 a 50 mld. Kč a 10 a 25 mld. Kč.

Obr. 2 Rozložení bank podle velikosti bilanční sumy v r. 1996

Zdroj : Bankovní dohled v České republice v roce 1996, str. 15

Rozhodující slovo měla skupina velkých bank, která zahrnuje banky, jejichž bilanční suma v souhrnu představuje téměř 70 % bankovního sektoru z pohledu celkové bilanční sumy. Zaměřením činnosti jsou tyto banky výrazně odlišné. Česká spořitelna se tradičně orientuje především na sběr primárních vkladů od obyvatelstva, Čs. obchodní banka na aktivity ve vztahu k zahraničí, Komerční banka a Investiční a poštovní banka na financování převážně velkých podniků. Speciální postavení má Konsolidační banka, která byla založena jako státní peněžní ústav, jehož náplní je správa špatných úvěrů.

Druhou početně nejvýznamnější skupinou bank byly zahraniční banky, kam patří převážně dceřiné společnosti významných zahraničních bank. Tyto banky se zaměřují především na velké bankovníctví, jejich klienty jsou zejména velké průmyslové podniky se zahraniční majetkovou účastí za země původu jednotlivých bank.

Výpočet CR_4 pro rok 1996

Výpočet míry koncentrace pro čtyři nejsilnější banky se provádí podle vzorce (2).

V roce 1996 byly tyto čtyři nejsilnější banky: Komerční banka, Česká spořitelna, Československá obchodní banka a Investiční a poštovní banka.

Výsledná hodnota CR_4 byla vypočítána z dat obsažených v *Příloze A*.

Pro rok 1996 je hodnota $CR_4 = 0,785$, což určuje prostředí jako oligopolní.

Výpočet HHI pro rok 1996

Výpočet se provádí podle vzorce (3)

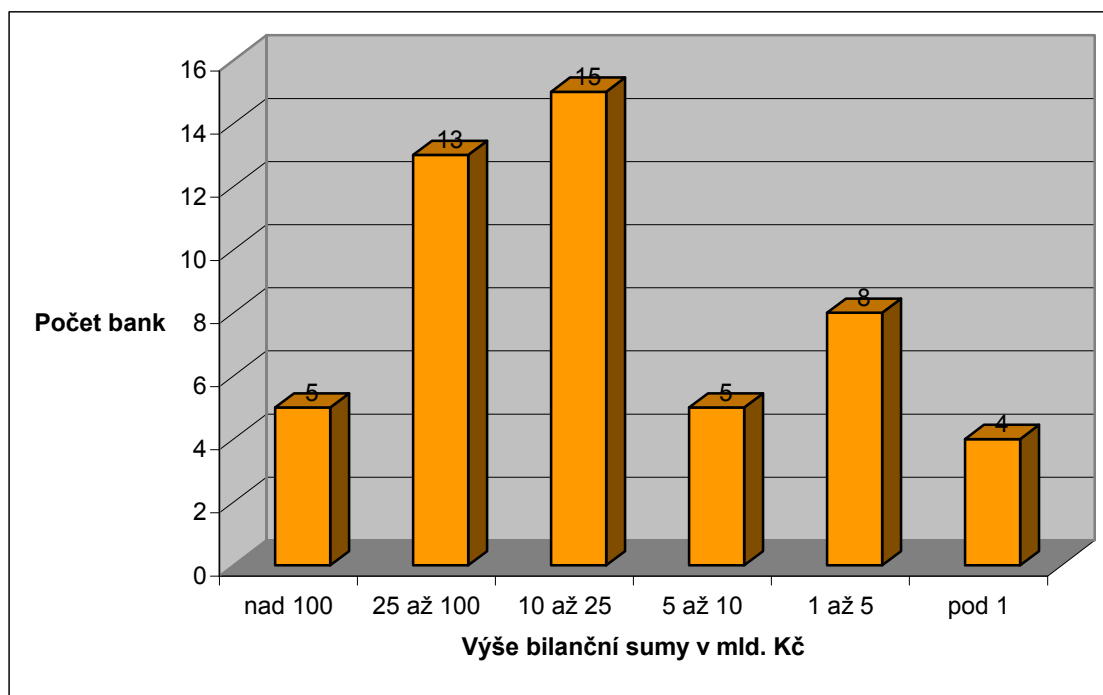
Výsledný Herfindahl – Hirshmanův index byl vypočítán z dat obsažených v *Příloze A*.

$HHI = 0,173395$ po vynásobení multiplifikátorem 10 000 je hodnota **HHI = 1 733,95**, což je považováno za mírně koncentrované prostředí.

3.2 Rok 1997

K 31.12.1997 působilo v České republice 50 bank, což je o 3 méně, než ke stejnému datu předchozího roku. Bankovní licence byla v roce 1997 odebrána Bankovnímu domu Skala, a.s., Ekoagrobance, a.s., Evrobance, a.s., které byly částečně integrovány do Union banky, a.s., dále Realitbance, a.s. v důsledku prohlášení konkurzu.

Skupina velkých bank stále představuje rozhodující podíl ve struktuře bankovního sektoru, v dalších velikostních skupinách bank dochází k výraznému pohybu. Počet bank s bilanční sumou mezi 25 až 100 mld. Kč se proti konci roku 1996 zvýšil o 6 bank na 13 bank, přičemž tyto banky jsou v rozhodující míře ze skupiny zahraničních bank a poboček zahraničních bank. V roce 1997 mělo 17 bank bilanční sumu nižší než 10 mld. Kč.

Obr. 3 Rozložení bank podle velikosti bilanční sumy v r. 1997

Zdroj : Bankovní dohled v České republice v roce 1997, str. 19

Bilanční suma skupiny velkých bank v souhrnu představuje 65 % bankovního sektoru z pohledu celkové bilanční sumy.

Výpočet CR_4 pro rok 1997

V roce 1997 byly tyto čtyři nejsilnější banky: Komerční banka, Česká spořitelna, Československá obchodní banka a Investiční a poštovní banka.

Výsledná hodnota CR_4 byla vypočítána z dat obsažených v *Příloze B*.

Pro rok 1997 je hodnota $CR_4 = 0,742$, což určuje prostředí jako oligopolní.

Výpočet HHI pro rok 1997

Výsledný Herfindahl – Hirshmanův index byl vypočítán z dat obsažených v *Příloze B*.

HHI = 0,156059591 po vynásobení multiplifikátorem 10 000 je hodnota **HHI = 1 560,60**, což je považováno za mírně koncentrované prostředí.

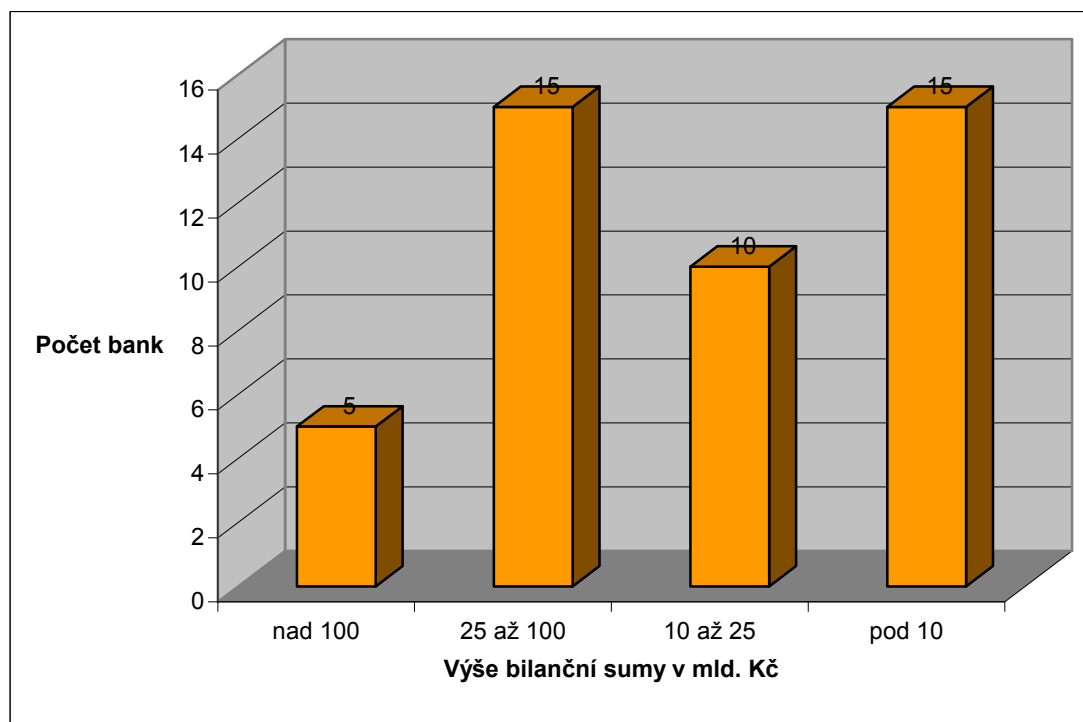
3.3 Rok 1998

K 31. 12. 1998 působilo v bankovním sektoru 45 bank a poboček zahraničních bank, což bylo o 5 bank méně než ke konci roku 1997. Povolení působit jako banka bylo odňato COOP bance, Velkomoravské bance, Agrobance Praha a Pragobance z důvodu neplnění požadavků obezřetného podnikání. V roce 1998 bylo vydáno jedno nové povolení působit jako banka GE Capital Bank, která převzala část aktivit Agrobanky.

Skupina velkých bank v důsledku velikosti bilanční sumy, kterou spravuje, nejvíce ovlivňuje bankovní sektor jako celek. Zároveň je však tato skupina značně nehomogenní, protože zahrnuje, přes jejich postupné sbližování, banky s rozdílným zaměřením. Z pohledu zajišťování bankovních služeb pro obyvatelstvo začíná České spořitelně významně konkurovat Investiční a Poštovní banka prostřednictvím své divize - Poštovní spořitelny, která se soustřeďuje na sběr depozit od obyvatelstva s využitím přepážek České pošty.

Ve struktuře bank podle velikosti spravované bilanční sumy se promítá snižování počtu bank působících v Českém bankovním sektoru, ať již z důvodu jejich nedobrovolného ukončení činnosti nebo v důsledku probíhajících fúzí a rozdílná intenzita růstu aktivit v jednotlivých skupinách bank. Pokles počtu bank při neustálém růstu objemu spravované bilanční sumy se promítl do zvýšení průměrné velikosti banky. Zatímco k 31. 12. 1994 spravovala průměrná banka 27,7 mld. Kč bilanční sumy, ke konci roku 1998 to bylo téměř dvakrát tolik, tj. 55,5 mld. Kč.

Velké banky v tomto roce spravovaly 66 % všech aktiv bankovního sektoru.

Obr. 4 Rozložení bank podle velikosti bilanční sumy v r. 1998

Zdroj : Bankovní dohled v České republice v roce 1998, str. 18

Výpočet CR_4 pro rok 1998

V roce 1998 byly tyto čtyři nejsilnější banky: Komerční banka, Česká spořitelna, Československá obchodní banka a Investiční a poštovní banka.

Výsledná hodnota CR_4 byla vypočítána z dat obsažených v Příloze C.

Pro rok 1998 je hodnota $CR_4 = 0,737$, což určuje prostředí jako oligopolní.

Výpočet HHI pro rok 1998

Výsledný Herfindahl – Hirshmanův index byl vypočítán z údajů obsažených v Příloze C.

$HHI = 0,147967612$ po vynásobení multiplikátorem 10 000 je hodnota **HHI = 1 479,68**, což je považováno za mírně koncentrované prostředí.

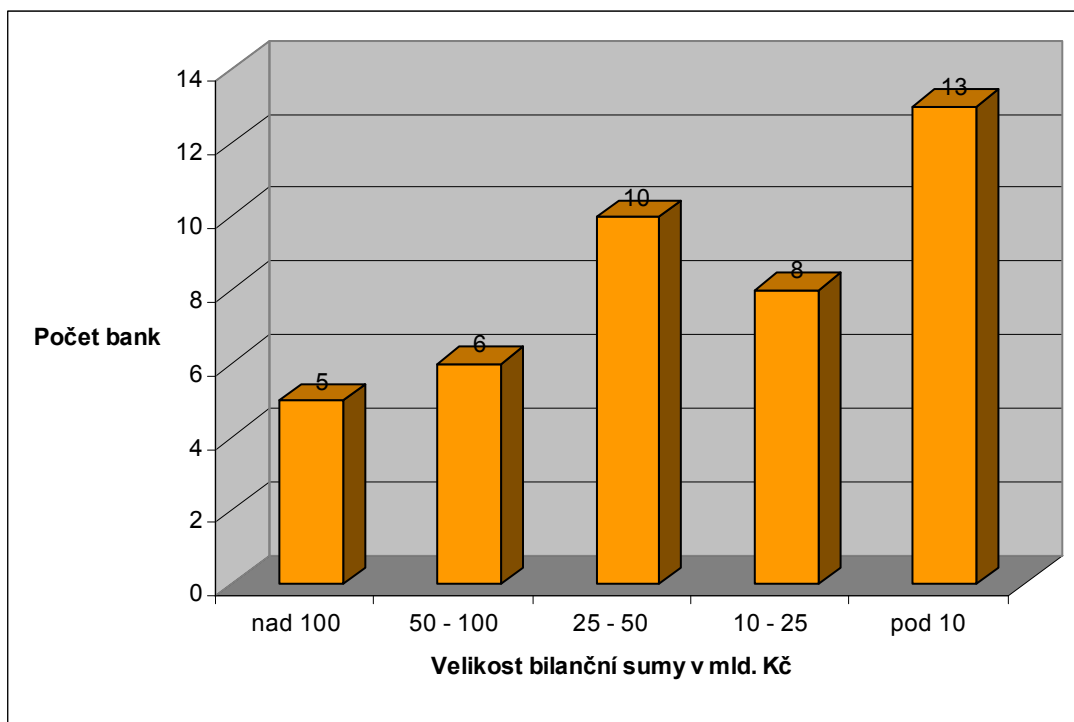
3.4 Rok 1999

K 31. 12. 1999 tvořilo bankovní sektor České republiky 42 bank a poboček zahraničních bank. Povolení působit jako banka bylo v průběhu roku 1999 odňato třem bankám ze skupiny malých bank. V roce 1999 nebyla udělena žádná nová bankovní licence.

V roce 1999 pokračoval proces privatizace bankovního sektoru. V polovině roku 1999 byl dokončen prodej státního podílu a podílu České národní banky v Čs. obchodní bance belgické KBC Bank. Intenzivně pokračovaly i práce na přípravě prodeje majoritního státního podílu v České spořitelně rakouské Erste Bank Sparkassen, který byl realizován na počátku roku 2000. Byly rovněž zahájeny práce na privatizaci státního podílu v Komerční bance.

Rozvoj bank střední velikosti, které se formují zejména ve skupinách zahraničních bank a poboček zahraničních bank, postupně oslabuje převahu skupiny velkých bank. Jejich podíl na celkovém objemu bilanční sumy se snížil na 65,1 %, zatímco podíl zahraničních bank a poboček zahraničních bank se zvýšil na 27,1 %.

Dynamický rozvoj zaznamenávají i specializované banky, zejména stavební spořitelny, které vzhledem ke státní podpoře spoření na bytové účely postupně přitahují velkou část obyvatelstva. Zanedbatelný podíl na celkové bilanční sumě bankovního sektoru v roce 1999 zaujímaly malé banky, jejichž podíl ještě v roce 1995 byl na úrovni zahraničních bank.

Obr. 5 Rozložení bank podle velikosti bilanční sumy v r. 1999

Zdroj : Bankovní dohled v České republice v roce 1999, str. 27

Výpočet CR_4 pro rok 1999

V roce 1999 byly tyto čtyři nejsilnější banky: Komerční banka, Česká spořitelna, Československá obchodní banka a Investiční a poštovní banka.

Výsledná hodnota CR_4 byla vypočítána z dat obsažených v Příloze D.

Pro rok 1999 je hodnota $CR_4 = 0,722$, což určuje prostředí jako oligopolní.

Výpočet HHI pro rok 1999

Výsledný Herfindahl – Hirshmanův index byl vypočítán z údajů obsažených v Příloze D.

$HHI = 0,13896649$ po vynásobení multiplikátorem 10 000 je hodnota **HHI = 1 389,67**, což je považováno za mírně koncentrované prostředí

3.5 Rok 2000

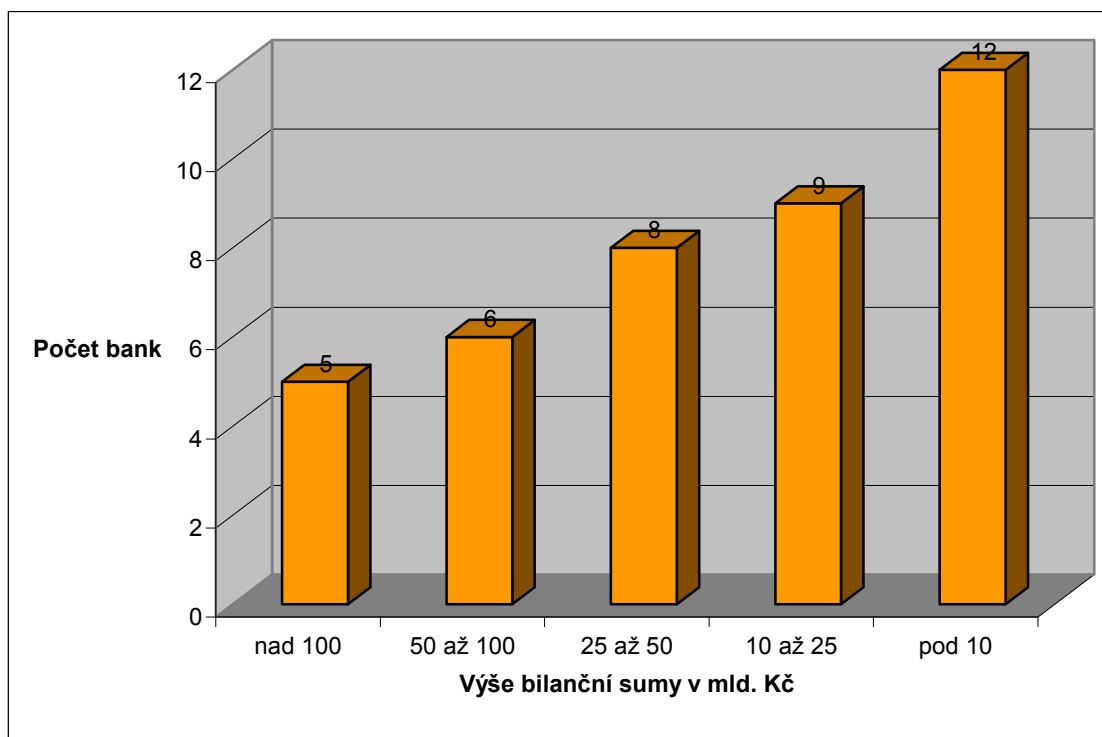
K 31. 12. 2000 byl bankovní sektor České republiky tvořen 40 bankami a pobočkami zahraničních bank. Počet bank postupně klesá již od roku 1995. Zatímco do roku 1999 byly licence odnímány převážně z důvodu špatného hospodaření, v roce 2000 se jednalo především o fúze jednotlivých bank. V průběhu roku 2000 došlo

k poklesu počtu bank o 2 banky, a to jako důsledek sloučení Erste Bank Sparkassen (CR) a České spořitelny k 30. 9. 2000, kdy po privatizaci státního podílu České spořitelny rakouskou bankou působící již na českém bankovním trhu formou dceřiné společnosti došlo k následnému sloučení obou subjektů. Ukončení podnikání v oblasti bankovníctví k 1. 12. 2000 oznámila Banka Haná, která většinu svých aktivit prodala v roce 1998 Investiční a Poštovní bance a v posledních dvou letech vyvíjela pouze minimální aktivitu.

Z hlediska počtu bank byla k 31. 12. 2000 nejvýznamnější skupina středních bank s 11 bankami, následovaná deseti pobočkami zahraničních bank. Ze skupiny velkých bank byla do skupiny bank v nucené správě převedena původní Investiční a Poštovní banka.

Proces koncentrace byl v průběhu roku 2000 ovlivněn v České republice především privatizací státního podílu v České spořitelně, do které se následně integrovala dceřiná banka Erste Bank Sparkassen (CR), a prodejem podniku Investiční a Poštovní banky Československé obchodní bance.

Kromě probíhajících fúzí je proces koncentrace ovlivňován i zvyšující se aktivitou zejména zahraničních bank a poboček zahraničních bank. S bilanční sumou nad 100 mld. Kč k 31. 12. 2000 stejně jako v předcházejícím roce hospodařilo 5 bank, průměrná velikost velké banky se však zvýšila z 332,2 mld. Kč na 358,9 mld. Kč. Mezi banky s bilanční sumou nad 100 mld. Kč se již zařadila i jedna pobočka zahraniční banky. Počet bank s bilanční sumou mezi 25 a 100 mld. Kč se ve stejném období v důsledku proběhlých fúzí snížil o dvě banky na 14 bank. Bilanční sumu nižší než 10 mld. Kč k 31. 12. 2000 vykazovalo pouze 12 bank.

Obr. 6 Rozložení bank podle velikosti bilanční sumy v r. 2000

Zdroj : Bankovní dohled v České republice v roce 2000, str. 22

Spíše než počet bank charakterizuje koncentraci bankovního sektoru průměrná velikost banky, měřená velikostí bilanční sumy. K 31. 12. 2000 činila průměrná velikost banky 68,1 mld. Kč, tj. o 8,2 mld. Kč více než ke stejnému datu předcházejícího roku.

Podíl jednotlivých skupin bank na celkové bilanční sumě bankovního sektoru svědčí o trvalé rozhodující roli velkých bank, jejichž podíl však postupně klesá ve prospěch ostatních skupin (meziročně o 3,1 bodu na 61,9 %). Zřetelný je především rostoucí význam skupiny středních bank, zvyšují se i podíly skupiny malých bank a stavebních spořitelen, které jsou však stále okrajové (2 % resp. 4,8 %). Skupina středních bank, která zahrnuje zejména dceřiné společnosti zahraničních bank, se k 31. 12. 2000 podílela na celkové bilanční sumě 19,6 %, což bylo více než v předcházejícím roce. Kromě velkých bank došlo k mírnému poklesu podílu u poboček zahraničních bank na 11,1 % k 31. 12. 2000.

Výpočet CR₄ pro rok 2000

V roce 2000 byly tyto čtyři nejsilnější banky: Komerční banka, Česká spořitelna, Československá obchodní banka a HypoVereinsbank (CZ)

Výsledná hodnota CR₄ byla vypočítána z dat obsažených v Příloze E.

Pro rok 2000 je hodnota $CR_4 = 0,707$, což určuje prostředí jako oligopolní.

Výpočet HHI pro rok 2000

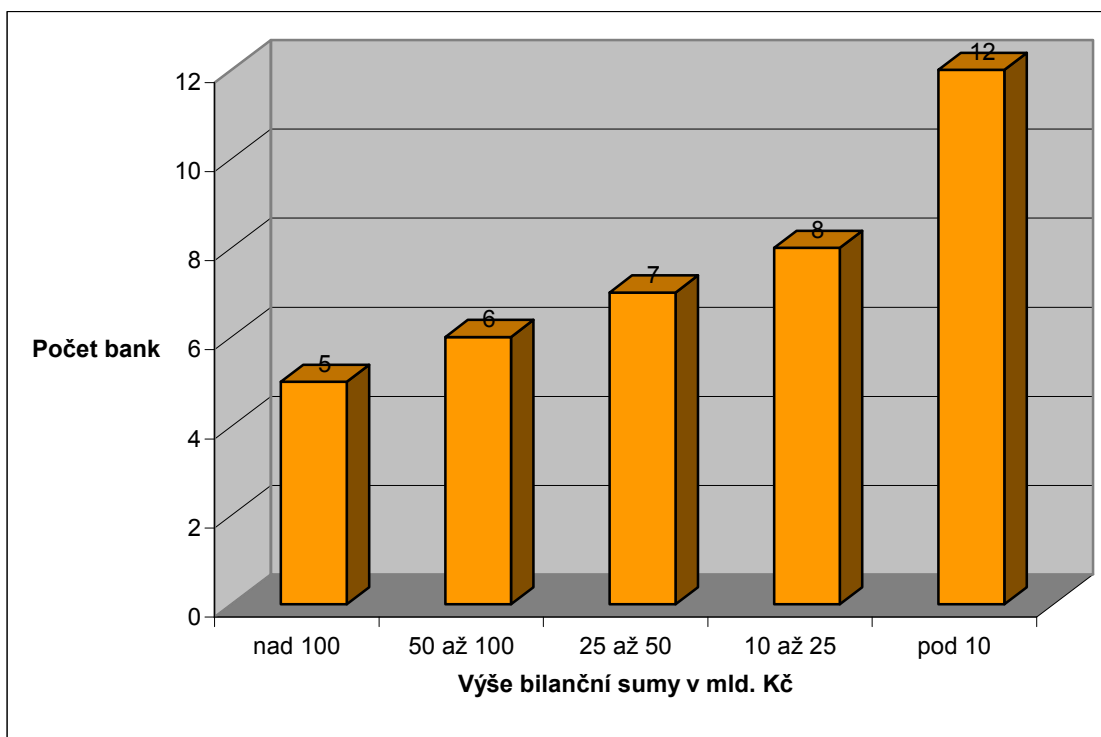
Výsledný Herfindahl – Hirshmanův index byl vypočítán z údajů obsažených v *Příloze E*.

HHI = 0,15865267 po vynásobení multiplifikátorem 10 000 je hodnota **HHI = 1 586,53**, což je považováno za mírně koncentrované prostředí.

3.6 Rok 2001

K 31. 12. 2001 byl bankovní sektor České republiky tvořen 38 bankami a pobočkami zahraničních bank, což je nejmenší počet subjektů s bankovní licenci působících v České republice od roku 1993. V průběhu roku 2001 došlo stejně jako v roce 2000 k poklesu počtu bank o 2 banky, a to jako důsledek sloučení HypoVereinsbank CZ a Bank Austria Creditanstalt Czech Republic ke dni 1. 10. 2001 (nový subjekt působí na trhu pod názvem HVB Bank Czech Republic a.s.)

Na konci roku 2001 překročilo hranici 100 mld. Kč 5 bank. Zatímco na konci roku 2000 patřila do této skupiny Konsolidační banka, která k 31. 12. 2001 již bankovní licenci nemá, objevila se nově mezi největšími bankami fúzí vzniklá HVB Bank. Mezi největšími bankovními subjekty se stejně jako na konci roku 2000 nalézá 1 pobočka zahraniční banky. Skupina velkých bank se na konci roku 2001 podílela na celkové bilanční sumě bankovního sektoru 63,8 %.

Obr. 7 Rozložení bank podle velikosti bilanční sumy v r. 2001

Zdroj : Bankovní dohled v České republice v roce 2001, str. 22

V roce 2001 pokračoval proces koncentrace bankovního sektoru, který tak navázal na dění několika posledních let a současně reflektoval obdobnou situaci v zahraničí. V České republice souvisí v bankovním sektoru proces koncentrace především s privatizací polostátních bank, která je zpravidla doprovázena slučováním s dceřinou bankou či pobočkou nového investora, pokud působí na území České republiky. Dalším nezanedbatelným momentem je slučování českých bankovních institucí vlastněných zahraničním kapitálem, pokud dojde ke sloučení jejich zahraničních vlastníků.

Výpočet CR_4 pro rok 2001

V roce 2001 byly tyto čtyři nejsilnější banky: Komerční banka, Česká spořitelna, Československá obchodní banka a HVB Bank

Výsledná hodnota CR_4 byla vypočítána z dat obsažených v Příloze F.

Pro rok 2001 je hodnota $CR_4 = 0,729$, což určuje prostředí jako oligopolní.

Výpočet HHI pro rok 2001

Výsledný Herfindahl – Hirshmanův index byl vypočítán z údajů obsažených v Příloze F.

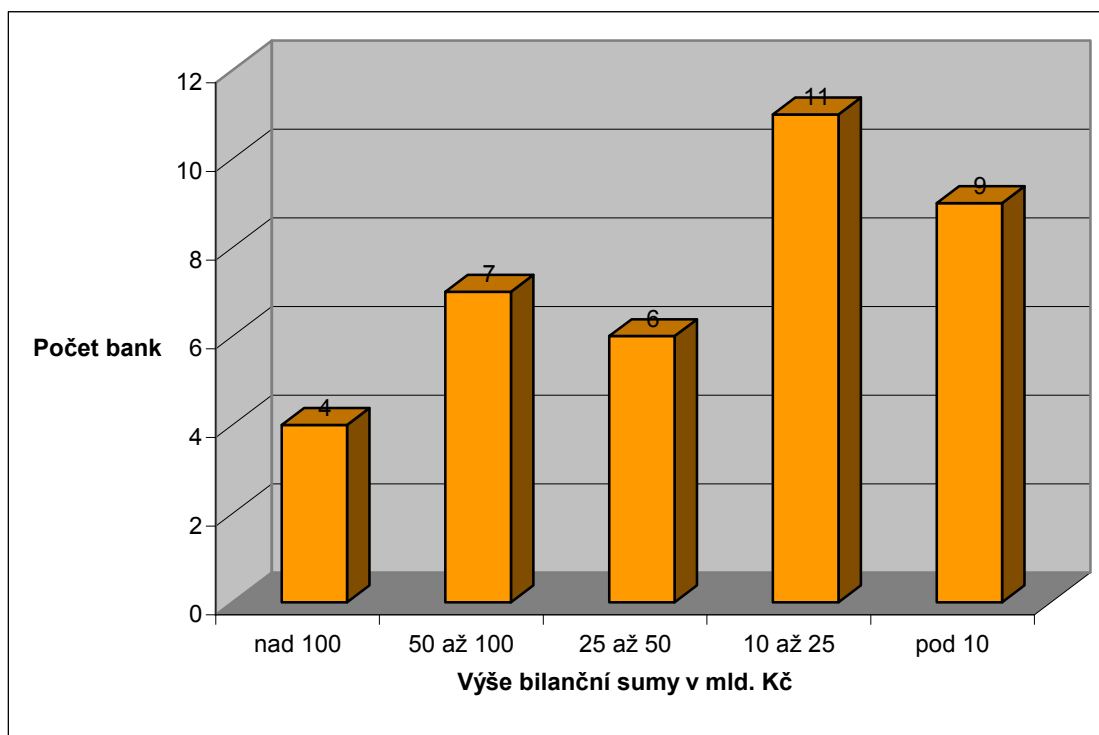
HHI = 0,16260752 po vynásobení multiplikátorem 10 000 je hodnota **HHI = 1 626,08**, což je považováno za mírně koncentrované prostředí.

3.7 Rok 2002

Bankovní sektor České republiky byl ke 31. 12. 2002 tvořen 37 bankami a pobočkami zahraničních bank. V průběhu roku 2002 se celkový počet bank snížil o jednu. Po dvou letech skončila 16. června 2002 nucená správa v IP bance. Na základě rozhodnutí valné hromady banka odevzdala bankovní licenci a dnem 7. 8. 2002 ukončila bankovní činnosti. Ke dni 31. 3. 2002 zanikla licence pobočky Societe Generale v Praze. Na druhé straně byla udělena jedna nová bankovní licence společnosti Wüstenrot hypoteční banka, a.s., ke dni 31. 10. 2002.

V tuzemském bankovním sektoru je i nadále v roce 2002 rozhodující skupina velkých bank v členění podle velikosti bilanční sumy. Mezi velké banky jsou zařazeny subjekty, jejichž bilanční suma je vyšší než 100 mld. Kč. Tuto podmínku splňovaly celkem čtyři banky. Jedná se o banky univerzální, poskytující bankovní služby jak podnikové, tak ve stále větším měřítku drobné klientele fyzických osob. Tři velké banky prošly procesem integrace následně po spojení se strategickým partnerem v důsledku prodeje státního podílu, resp. fúze. Ve všech velkých bankách je již zcela dominantní vlastnictví zahraničních subjektů.

Skupinami s velkou četností subjektů jsou střední banky a pobočky zahraničních bank. V obou skupinách bylo ke konci roku 2002 zařazeno shodně 9 bank. Skupina malých bank byla tvořena k 31. 12. 2002 celkem 9 bankami. Udělením licence Wüstenrot hypoteční bance, a.s., byla rozšířena o jednu banku. Nejsilněji zastoupenou je skupina bank 10 až 24 mld. Kč (11 bank, přičemž k růstu počtu v roce 2002 přispěly stavební spořitelny s rostoucí úvěrovou emisí). Poměrně silné je rovněž zastoupení ve skupině s bilanční sumou menší než 10 mld. Kč. Počet bank v této skupině je však za posledních 6 let nejmenší.

Obr.8 Rozložení bank podle velikosti bilanční sumy v r. 2002

Zdroj : Bankovní dohled v České republice v roce 2002, str. 26

Skupina velkých bank se na konci roku 2002 podílela na celkové bilanční sumě bankovního sektoru 62,2 %. Důvodem meziročního poklesu bylo mírné snížení objemů aktiv ve velkých bankách, zatímco celková bilanční suma bankovního sektoru v roce 2002 mírně vzrostla.

Výpočet CR_4 pro rok 2002

V roce 2002 byly tyto čtyři nejsilnější banky: Komerční banka, Česká spořitelna, Československá obchodní banka a HVB Bank.

Výsledná hodnota CR_4 byla vypočítána z dat obsažených v *Příloze G*.

Pro rok 2002 je hodnota $CR_4 = 0,695$, což určuje prostředí jako oligopolní.

Výpočet HHI pro rok 2002

Výsledný Herfindahl – Hirshmanův index byl vypočítán z dat obsažených v *Příloze G*.

$HHI = 0,14712631$ po vynásobení multiplikátorem 10 000 je hodnota **HHI = 1 471,26**, což je považováno za mírně koncentrované prostředí.

3.8 Rok 2003

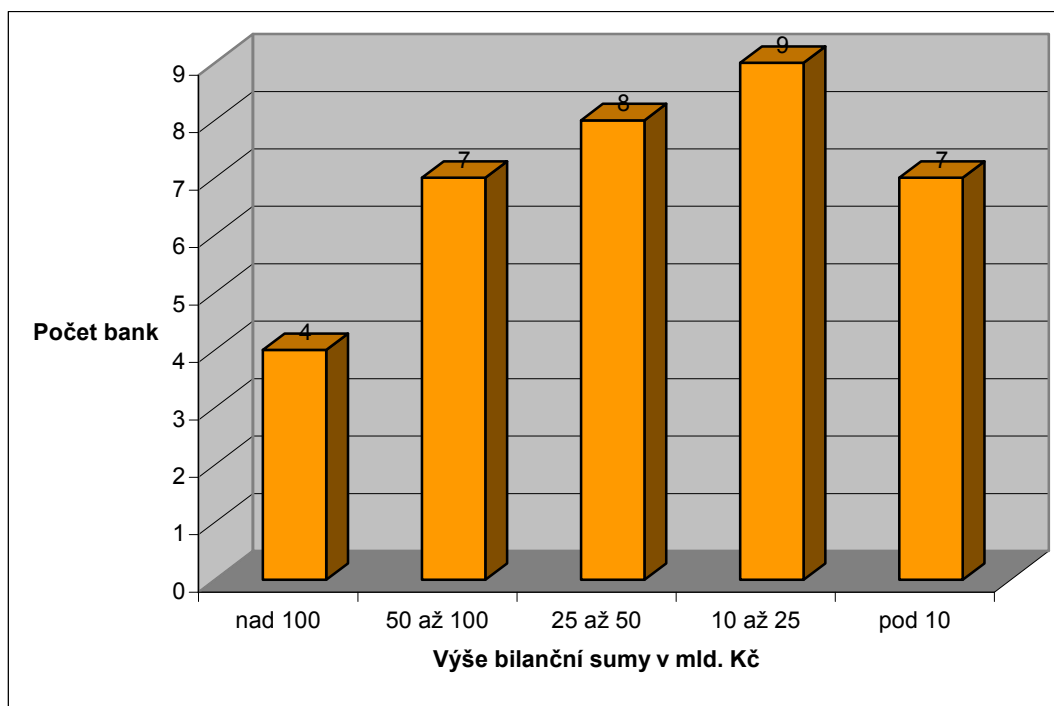
K 31. 12. 2003 tvořilo bankovní sektor České republiky 35 bank a poboček zahraničních bank. Proti předcházejícímu roku se jejich počet snížil o dvě banky. ČNB odňala licenci 2. května 2003 Union bance, a.s. Stejný proces následoval 4. července 2003 s Plzeňskou bankou, a.s.

Po vystoupení dvou bank z bankovního sektoru se zásadně nemění rozdělení subjektů do skupin bank podle velikosti. Hledisko velikosti bilanční sumy, tj. bank s bilanční sumou převyšující 100 mld. Kč, za rozhodující skupinu určuje skupinu velkých bank. Do této skupiny jsou zařazeny celkem čtyři banky.

V roce 2003 expandovala skupina stavebních spořitelen, které jsou převážně členy velkých finančních skupin. K jejich mohutnému rozvoji přispěla jak obliba státem podporovaného produktu stavebního spoření, tak snaha o maximální využití výhodných podmínek platných pro klienty do konce roku 2003 s možností převodu podmínek do následujícího pětiletého období.

V tuzemském bankovním sektoru pokračoval proces budování finančních skupin. V roce 2003 k nejvýznamnějším bankovním finančním skupinám v čele s velkými bankami působícími v tuzemsku patřily finanční skupiny Československé obchodní banky, a.s., České spořitelny, a.s. a Komerční banky, a.s.

Struktura bank podle velikosti se měnila především v důsledku vývoje u bank s nižší bilanční sumou, zatímco počty bank spravujících aktiva větší než 50 mld. Kč zůstaly v meziročním srovnání nezměněny. Pokles celkového počtu bank disponujících menší bilanční sumou byl ovlivněn především rozvojem obchodů těchto bank, který vyústil v růst jejich bilanční sumy a tudíž i v přesun do vyšších kategorií. K rozvoji aktivních obchodů v roce 2003 přispěly především stavební spořitelny s rostoucí úvěrovou emisí. Dalším důvodem vedoucím ke snížení počtu bank s nižšími aktivy bylo odejmutí licence dvěma bankám.

Obr. 9 Rozložení bank podle velikosti bilanční sumy v r. 2003

Zdroj : Bankovní dohled v České republice v roce 2003, str. 29

Rozložení hodnot bilanční sumy bank českého bankovního sektoru k 31. 12. 2003 vykazuje velké rozdíly mezi jednotlivými bankami. Bilanční suma vykázaná největší bankou ke stejnému dni dosáhla asi 800x vyšší hodnoty než banka disponující nejmenšími aktivy. Skupina velkých bank se na konci roku 2003 podílela na celkové bilanční sumě bankovního sektoru 62,1 %, tj. o 0,1 bodu méně než v předchozím roce. Celková bilanční suma bankovního sektoru v roce 2003 vzrostla o 1,9 % především díky stavebním spořitelnám, které meziročně zvýšily své podíly na bilanční sumě a vyrovnaly i úbytek aktiv ve skupině středních a malých bank.

Výpočet CR_4 pro rok 2003

V roce 2003 byly tyto čtyři nejsilnější banky: Komerční banka, Česká spořitelna, Československá obchodní banka a HVB Bank.

Výsledná hodnota CR_4 byla vypočítána z dat obsažených v *Příloze H*.

Pro rok 2003 je hodnota $CR_4 = 0,688$, což určuje prostředí jako oligopolní.

Výpočet HHI pro rok 2003

Výsledný Herfindahl – Hirshmanův index byl vypočítán z údajů obsažených v *Příloze H*.

HHI = 0,14296261 po vynásobení multiplifikátorem 10 000 je hodnota **HHI = 1 429,63**, což je považováno za mírně koncentrované prostředí.

3.9 Rok 2004

Z hlediska stability a finanční situace zaznamenal bankovní sektor jako celek v roce 2004 příznivý vývoj. Po několika letech nedošlo ke krachu banky, v žádné bance nebyla zavedena ani neprobíhala nucená správa. Vstup ČR do EU neměl na tuzemské banky žádný bezprostřední dopad, neboť jejich integrace do evropského finančního systému probíhala postupně již v minulých letech, zejména po dokončení privatizace velkých bank.

Bankovní sektor České republiky byl k 31. 12. 2004 tvořen 35 bankami a pobočkami zahraničních bank. Počet bank se proti konci roku 2003 nezměnil, členění sektoru na 26 bank a 9 poboček zahraničních bank se v průběhu roku rovněž nezměnilo.

V průběhu roku 2004 došlo v bankovním sektoru ke změnám názvu bank z rozhodnutí akcionářů. Credit Lyonnais Bank Praha nese nově jméno CALYON BANK CZECH REPUBLIC, Interbanka změnila název na BAWAG Bank CZ. Majoritní vlastník Česká pojišťovna, a.s., člen finanční skupiny PPF, změnil název První městské banky na PPF banku.

V tuzemském bankovním sektoru je i v roce 2004 rozhodující skupina velkých bank. Do této skupiny patří celkem pět bank. Jedná se o skupinu čtyř velkých bank, kterou tvoří univerzální banky poskytující bankovní produkty a služby v širokém měřítku podnikové klientele a ve stále větším měřítku drobné klientele fyzických osob a začínají se podílet na financování sektoru malých a středních podniků. Obchodní aktivity všech velkých bank jsou orientovány na tuzemský bankovní trh. Ve všech velkých bankách je již zcela dominantní vlastnictví zahraničních subjektů. Pátým subjektem splňujícím podmínku velké banky velikostí aktiv je stavební spořitelna specializovaná na produkt stavebního spoření.

Bankovní sektor ČR byl k 31. 12. 2004 tvořen kromě čtyř velkých bank skupinou deseti středních bank, dále šesti malými bankami, devíti pobočkami zahraničních bank a šesti stavebními spořitelny.¹²

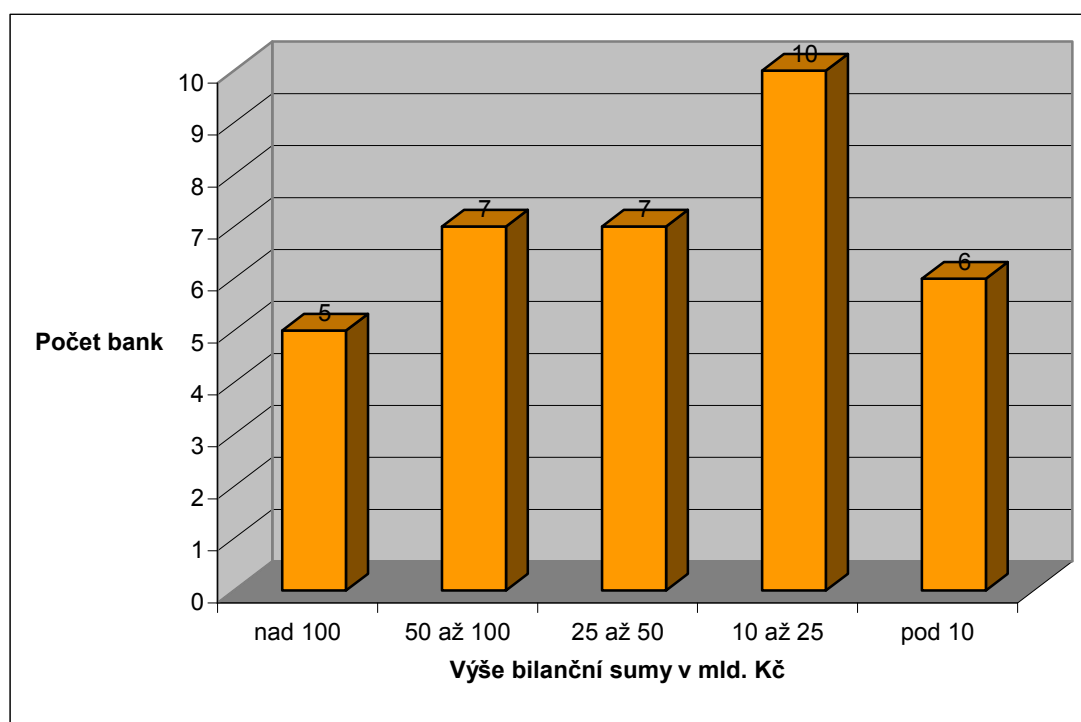
¹² Pátá velká banka, která překročila hranici 100 mld. Kč bilančních aktiv je řazena do specifické skupiny stavebních spořitel. Charakteristika speciálních obchodů stavebních spořitel založená na výlučném produktu stavebního spoření se odlišuje od diverzifikovaných obchodních aktivit univerzálních bank. Skupinu velkých bank tvoří čtyři banky: Česká spořitelna, a.s., Československá obchodní banka, a.s., Komerční banka, a.s., a HVB Bank Czech Republic, a.s.

Tuzemský bankovní sektor je z hlediska struktury stabilizovaný. Tuto skutečnost nezměnilo ani přistoupení ČR k EU a možnost bank ze zemí EU poskytovat bankovní služby v ČR na základě principu jednotné bankovní licence. V roce 2004 nebyla zaznamenána žádná změna bankovního sektoru v ČR z hlediska struktury, ani v souvislosti se strategickým rozhodnutím mateřských bank či zahraničních bank působících na tuzemském bankovním trhu.

Struktura bank podle velikosti bilanční sumy se v roce 2004 měnila přechodem bank do vyšších kategorií podle velikosti bankovních obchodů. V roce 2004 pokračuje snižování počtu bank s aktivy menšími než 10 mld. Kč.

Zvyšování celkového počtu bank disponujících větší hodnotou bilančních aktiv je důsledkem rozvoje bankovních obchodů v roce 2004. Růst aktiv v jednotlivých bankách a částečný přesun do vyšších kategorií se projevil v nárůstu bilanční sumy bankovního sektoru jako celku.

Rozložení hodnot bilanční sumy bank českého bankovního sektoru k 31. 12. 2004 vykazuje velké rozdíly mezi jednotlivými bankami. Bilanční suma vykázaná největší bankou dosáhla asi 550krát vyšší hodnoty než bilanční suma banky disponující nejmenšími aktivy.

Obr. 10 Rozložení bank podle velikosti bilanční sumy v r. 2004

Zdroj : Bankovní dohled v České republice v roce 2004 str. 35

Na konci roku 2004 se podílela na celkové bilanční sumě bankovního sektoru skupina velkých bank 59,8 %, což je celkově o 2,3 procentního bodu menší podíl na aktivech sektoru než v předchozím roce. Důvodem meziročního poklesu podílu velkých bank a pouze mírný růst bilanční sumy vedoucích bank sektoru ve srovnání s celkovou bilanční sumou bankovního sektoru v roce 2004, která se zvýšila o 4,3 %.

Po vstupu České republiky do Evropské unie 1. května 2004 je bankovní trh liberalizován, bankovní subjekty ze zemí EU a současně tuzemské banky mohou nabízet bankovní služby v rámci jednotné bankovní licence ve všech zemích Unie. Ke konci roku 2004 tímto způsobem oznámilo 63 zahraničních bank z členských zemí Evropské unie svůj záměr poskytovat v ČR některé či všechny vzájemně uznávané bankovní činnosti v rámci tzv. přeshraničního poskytování bankovních služeb (cross-border banking). Z českých bank tuto možnost využila jedna banka.

Výpočet CR_4 pro rok 2004

V roce 2004 byly tyto čtyři nejsilnější banky: Komerční banka, Česká spořitelna, Československá obchodní banka a HVB Bank.

Výsledná hodnota CR_4 byla vypočítána z dat obsažených v *Příloze CH*.

Pro rok 2004 je hodnota $CR_4 = 0,664$, což určuje prostředí jako oligopolní.

Výpočet HHI pro rok 2004

Výsledný Herfindahl – Hirshmanův index byl vypočítán z údajů obsažených v *Příloze CH*.

$HHI = 0,13346562$ po vynásobení multiplikátorem 10 000 je hodnota **HHI = 1 334,66**, což je považováno za mírně koncentrované prostředí.

3.10 Rok 2005

Vstup ČR do Evropské unie otevřel tuzemský bankovní trh též dalším subjektům, které mohou využívat svobodu volného pohybu služeb. V roce 2005 oznámilo celkem 45 dalších institucí z členských zemí EU svůj záměr nabízet a v ČR poskytovat vzájemně uznávané činnosti (z toho je 43 bank, jedna finanční instituce a jedna instituce oprávněná k vydávání elektronických peněžních prostředků).

V roce 2005 nedošlo v bankovním sektoru České republiky k žádným zásadním změnám. Jeho struktura je z hlediska počtu bank a jejich vlastnictví již několik let stabilní. Více jak 96 % celkových aktiv sektoru je nadále přímo či nepřímo kontrolováno zahraničními vlastníky. Z hlediska příslušnosti k jednotlivým zemím je struktura vlastníků diverzifikovaná, což omezuje případné negativní dopady rizika nákazy ze zahraničí na tuzemský sektor. V rámci jednotné bankovní licence začaly v tuzemsku působit dvě nové pobočky zahraničních bank, které se však zaměřují pouze na vybranou skupinu klientů, došlo k fúzi dvou bank a jedna banka se přeměnila na pobočku zahraniční banky.

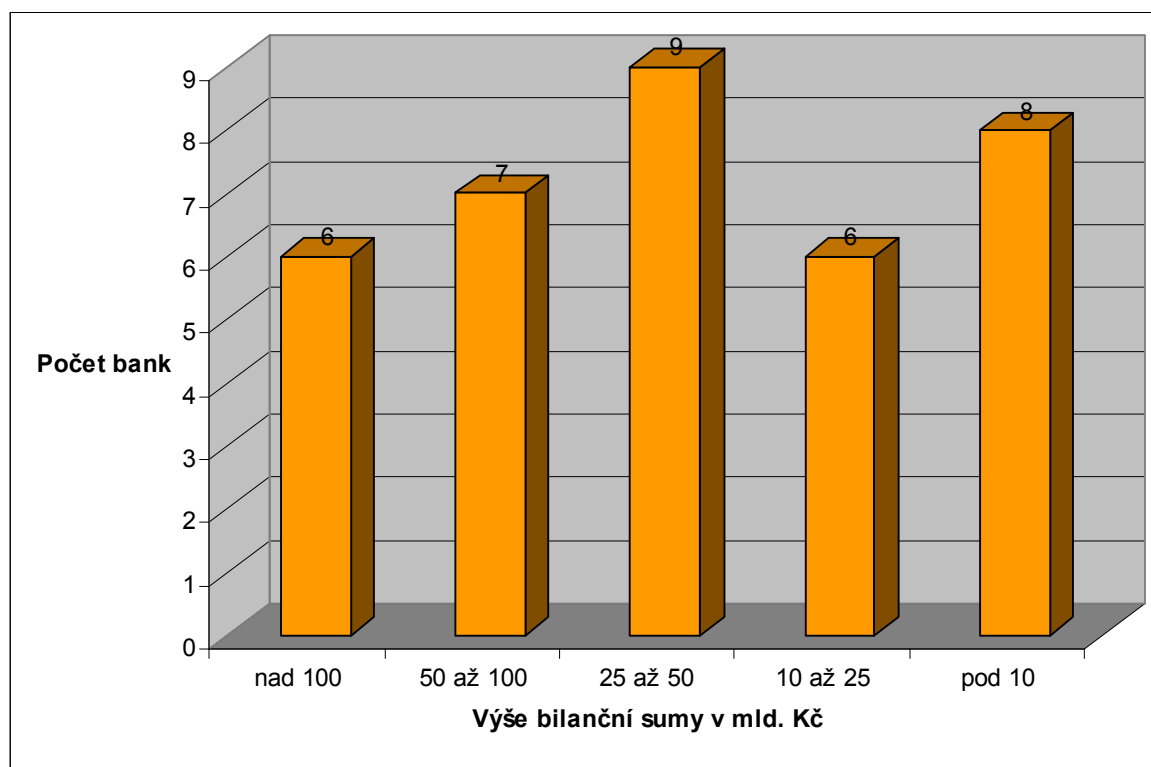
Bankovní sektor České republiky tvořilo k 31. 12. 2005 celkem 36 bank a poboček zahraničních bank. Proti konci předcházejícího roku se jejich počet zvýšil o jednu banku. Částečně se změnila struktura bankovního sektoru. V průběhu roku došlo ke spojení dvou subjektů působících na tuzemském bankovním trhu. Po sloučení BAWAG Bank CZ a BAWAG International Bank CZ působí v ČR nadále pouze jeden subjekt pod názvem BAWAG Bank CZ. V režimu jednotné licence byla od 1. listopadu 2005 přeměněna na pobočku zahraniční banky CALYON S.A., organizační složka do té doby působící střední banka CALYON BANK CZECH REPUBLIC, a.s. V průběhu roku 2005 nově zahájily bankovní činnost dvě pobočky zahraničních bank, a to v lednu rakouská PRIVAT BANK AG der Raiffeisenlandesbank Oberösterreich, pobočka Česká republika a v srpnu následovala belgická Fortis Bank SA/NV, pobočka Česká republika.

Na změnu struktury neměly vliv změny názvu některých bankovních subjektů. Všeobecná stavební spořitelna Komerční banky nese od 1. ledna 2005 nový obchodní název Modrá pyramida stavební spořitelna a od poloviny ledna 2005 se změnil název GE Capital Bank nově na GE Money Bank.

Na základě velikosti bilanční sumy je v bankovním sektoru nadále rozhodující skupina čtyř velkých bank, kterou tvoří banky s univerzální bankovní licencí poskytující širokou škálu bankovních produktů a služeb. Jejich bankovní aktivity jsou orientovány převážně na tuzemský bankovní trh. Cílovým klientským segmentem zůstává jak podniková klientela, tak segment fyzických osob disponující růstovým potenciálem na straně nabídky i poptávky a stále více se podílejí na financování obchodních aktivit segmentu malých a středních podniků. Ve všech velkých bankách dominuje vlastnictví zahraničních subjektů, tři z nich prošly etapou privatizace státních podílů. Následně po příchodu strategických partnerů došlo k posílení jejich bankovních aktivit, expanzi nabídky nových produktů, přenos know-how se pozitivně promítl do bankovního podnikání.

Po vstupu ČR do Evropské unie v roce 2004 mohou bankovní subjekty ze zemí EU vstupovat na liberalizovaný bankovní trh a nabízet zde své produkty a služby v rámci jednotné bankovní licence. Ke konci roku 2005 již celkem 106 zahraničních bank z členských zemí EU oznámilo České národní bance poskytování některých či všech vzájemně uznávaných bankovních činností v rámci přeshraničního poskytování bankovních služeb (cross-border banking) na území ČR podle článku 21 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES.15 Z českých bank ke stejnému datu oznámily zájem o poskytování přeshraničních služeb již dvě banky. V režimu jednotné licence otevřela do konce roku 2005 jedna česká banka svou pobočku na teritoriu EU.

Struktura bankovního sektoru podle velikosti bilanční sumy se v roce 2005 měnila zejména v důsledku organického růstu na základě expanze obchodní činnosti bank, vstupu nových poboček do sektoru a vlivem fúze dvou bank. Ke skupině tradičních čtyř velkých bank s bilanční sumou převyšující 100 mld. Kč se přiřadila kromě jedné stavební spořitelny i jedna pobočka zahraniční banky.

Obr. 11 Rozložení bank podle velikosti bilanční sumy v r. 2005

Zdroj : Bankovní dohled v České republice v roce 2005 str. 42

Zvýšení počtu členů ve skupině s bilančními aktivy nižšími než 10 mld. Kč je ovlivněno vstupem dvou nových subjektů do sektoru v časovém horizontu roku 2005. Celková bilanční suma bankovního sektoru meziročně vzrostla o 12,1 % především díky

absolutnímu růstu obchodních aktivit velkých bank a skupiny stavebních spořitelen. Skupina velkých bank upevnila svou pozici v rámci bankovního sektoru a na konci roku 2005 se podílela na celkové bilanční sumě bankovního sektoru 61,2 %, tj. o 1,4 procentního bodu více než v předchozím roce. Podíl stavebních spořitelen pak vzrostl o 0,2 procentního bodu.

Vývoj bankovního sektoru indikuje přetrvávající významné postavení celé skupiny velkých bank. V rámci bankovního sektoru mírně oslabila pozice velkých bank o 2,2 procentního bodu. K 31. 12. 2005 dosahoval jejich tržní podíl 57,7 %. Odlišný vývoj probíhal ve středních bankách, které posílily svoji pozici na trhu. Meziročně nejvíce zvýšily tržní podíl střední banky o 2,5 procentního bodu na 23,4 %, oslabily malé banky o 0,2 procentního bodu na celkových 2,6 %.

Výpočet CR_4 pro rok 2005

V roce 2005 byly tyto čtyři nejsilnější banky: Komerční banka, Česká spořitelna, Československá obchodní banka a HVB Bank.

Výsledná hodnota CR_4 byla vypočítána z dat obsažených v *Příloze I*.

Pro rok 2005 je hodnota $CR_4 = 0,6634$, což určuje prostředí jako oligopolní.

Výpočet HHI pro rok 2005

Výsledný Herfindahl – Hirshmanův index byl vypočítán z údajů obsažených v *Příloze I*.

$HHI = 0,1336562389$ po vynásobení multiplikátorem 10 000 je hodnota **HHI = 1 336,56**, což je považováno za mírně koncentrované prostředí.

3.11 Rok 2006

K 31. 12. 2006 tvořilo bankovní sektor ČR celkem 24 bank a 13 poboček zahraničních bank. Oproti předchozímu roku došlo ke zvýšení počtu o jeden subjekt – pobočku zahraniční banky v režimu jednotné bankovní licence Bank of Tokyo- Mitsubishi UFJ (Holland) N.V. Prague Branch, která zahájila činnost v květnu 2006. Českomoravská hypoteční banka změnila svůj název a od 1. 1. 2006 vystupuje jako Hypoteční banka.

V roce 2006 se v zásadě nezměnilo tradiční rozdělení bankovních subjektů do pěti základních skupin. Skupina čtyř velkých bank nadále tvoří hlavní část tuzemského

bankovního trhu, byť se podíl jejich aktiv na aktivech celého bankovního sektoru v roce 2006 mírně snížil na 59,8 %.

Na území ČR mohlo ke konci roku 2006 poskytovat bankovní služby rovněž 137 bank z členských zemí EU, které oznámily tuto činnost ČNB v rámci volného pohybu služeb (bez založení pobočky) podle článku 21 směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2000/12/ES.

Banky se sídlem v ČR mohou rovněž poskytovat bankovní služby v ostatních zemích EU. V roce 2006 však žádná tuzemská banka neoznámila ČNB svůj záměr tak učinit.

Objem aktiv bankovního sektoru v průběhu roku 2006 vzrostl o 197,4 mld. Kč (6,6 %). V porovnání s rokem 2005 (meziroční růst aktiv o 318,8 mld. Kč, resp. 12,1 %) se tempo růstu aktiv výrazně snížilo. Nižší tempo růstu zaznamenaly zejména velké banky, které navýšily svá aktiva o 4,1 % (75,3 mld. Kč), naopak významněji vzrostla bilanční suma malým bankám (23,7 %, resp. 13,8 mld. Kč) a středním bankám (14,5 %, resp. 64,9 mld. Kč). Stavební spořitelny zvýšily svá aktiva o 9,1 % (32,8 mld. Kč) a pobočky zahraničních bank o 3,8 % (10,6 mld. Kč). V důsledku nižšího tempa růstu aktiv ve skupině velkých bank došlo na konci roku 2006 ke snížení jejich podílu na aktivech bankovního sektoru.

Výpočet CR_4 pro rok 2006

V roce 2006 byly tyto čtyři nejsilnější banky: Komerční banka, Česká spořitelna, Československá obchodní banka a HVB Bank.

Výsledná hodnota CR_4 byla vypočítána z dat obsažených v *Příloze J*.

Pro rok 2006 je hodnota $CR_4 = 0,6421$, což určuje prostředí jako oligopolní.

Výpočet HHI pro rok 2006

Výsledný Herfindahl – Hirshmanův index byl vypočítán z údajů obsažených v *Příloze J*.

$HHI = 0,1258124001$ po vynásobení multiplifikátorem 10 000 je hodnota **HHI = 1258,12**, což je považováno za mírně koncentrované prostředí.

3.12 Shrnutí

Ve sledovaném období tj. v letech 1996 – 2006 došlo ke změnám v počtu bankovních subjektů působících na českém trhu. V roce 1996 působilo v České republice 53 bank. Zpřísnění podmínek pro vznik nových bank limitovalo od roku 1996 vstup nových subjektů do sektoru. V roce 1998 zde působilo pouhých 45 bank. Tento trend ve snižování počtu bankovních subjektů pokračoval až do roku 2004, kdy na českém trhu působilo 35 bank. Na konci sledovaného období tj. v roce 2006 působilo na českém trhu 37 bank.

Jedním z nejzřetelnějších trendů současného bankovníctví je rostoucí koncentrace bankovního sektoru. Ke konečným projevům rostoucí koncentrace můžeme zařadit pokles počtu subjektů aktivních na trhu či nárůst velikosti činných bank měřený buď tržními podíly nebo celkovým objemem spravovaných aktiv. Vysokou koncentraci českého bankovního trhu dokumentuje také následující tabulka, která uvádí tržní podíly jednotlivých skupin bank na dvou základních bankovních produktech. Lze konstatovat, že jak na straně úvěrů, tak na straně vkladů dominuje skupina velkých bank.

Tabulka 3 Tržní podíly jednotlivých skupin bank (v % k 31.12.)

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
úvěry klientům										
velké banky ¹³	77,4	73,6	69,0	64,4	60,3	61,7	60,4	58,5	57,5	56,2
střední banky	12,0	13,7	15,8	18,6	22,3	18,3	18,4	19,0	19,8	20,1
malé banky	1,2	1,3	2,0	2,5	3,4	4,4	5,7	5,8	6,2	6,4
pobočky zahr. bank	8,1	9,4	10,4	11,0	10,0	10,1	8,9	8,4	7,4	8,0
stavební spoř.	1,3	2,0	2,8	3,5	4,0	5,5	6,6	8,3	9,1	9,3
vklady klientů										
velké banky	78,0	74,7	73,1	69,7	69,8	68,4	68,3	64,6	62,9	61,6
střední banky	11,1	13,4	14,5	16,4	16,1	14,7	10,2	9,6	9,9	10,8
malé banky	0,9	0,8	0,8	0,9	1,3	2,5	2,8	2,9	3,7	4,0
pobočky zahr. bank	3,9	4,2	4,4	5,1	3,8	2,9	3,8	5,7	5,8	6,0
stavební spoř.	6,1	6,9	7,2	7,9	9,0	11,5	14,9	17,2	17,7	17,6

Zdroj: Výroční zpráva ČNB

Spolu se změnami počtu bankovních subjektů se měnil i počet bank v jednotlivých kategoriích podle velikosti bilanční sumy tak, jak ukazuje následující tabulka:

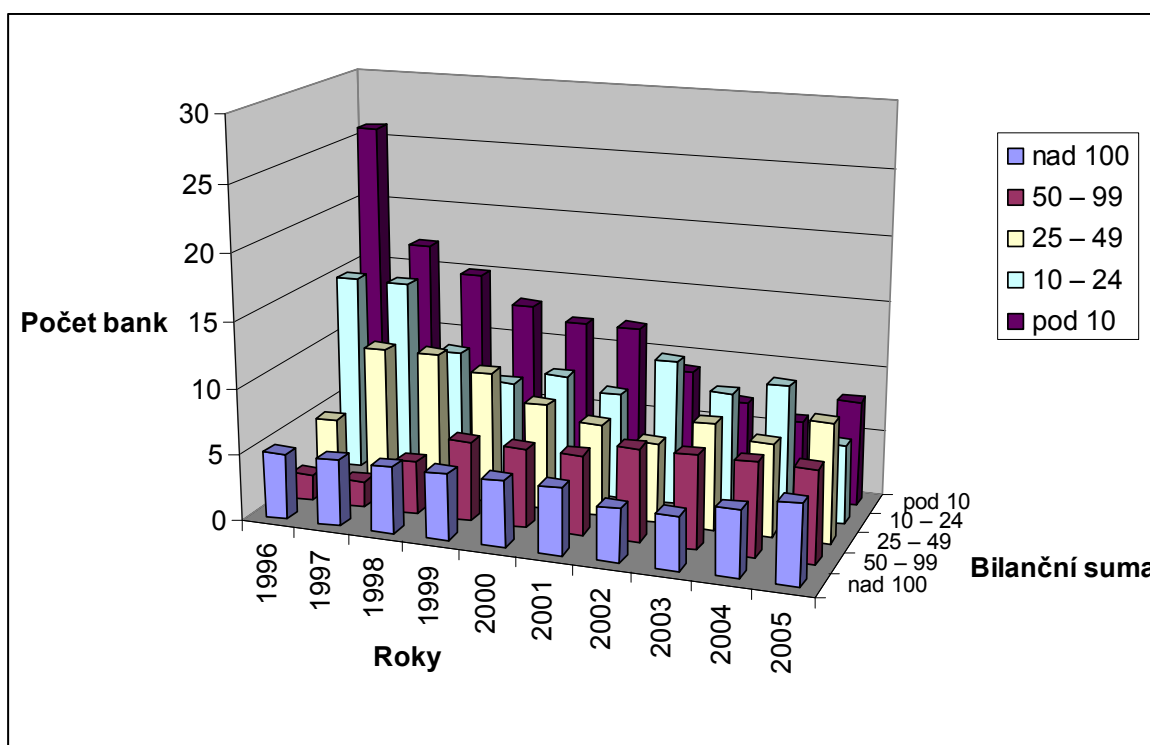
¹³ ČNB definuje **velké banky** (bilanční suma nad 100 mld. Kč platí do roku 2005, pro rok 2006 musí být bilanční suma nad 150 mld. Kč), **střední banky** (bilanční suma 15 – 100 mld. Kč platí do roku 2005, pro rok 2006 musí být bilanční suma 50 – 150 mld. Kč) a **malé banky** (bilanční suma pod 15 mld. Kč platí do roku 2005, pro rok 2006 je bilanční suma pod 50 mld. Kč)

Tabulka 4 Rozdělení bank podle velikosti bilanční sumy 1996 – 2005

Rozdělení bank podle velikosti bilanční sumy										
mld. Kč	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
nad 100	5	5	5	5	5	5	4	4	5	6
50 – 99	2	2	4	6	6	6	7	7	7	7
25 – 49	5	11	11	10	8	7	6	8	7	9
10 – 24	15	15	10	8	9	8	11	9	10	6
pod 10	26	17	15	13	12	12	9	7	6	8
celkem	53	50	45	42	40	38	37	35	35	36

Zdroj: Výroční zprávy ČNB

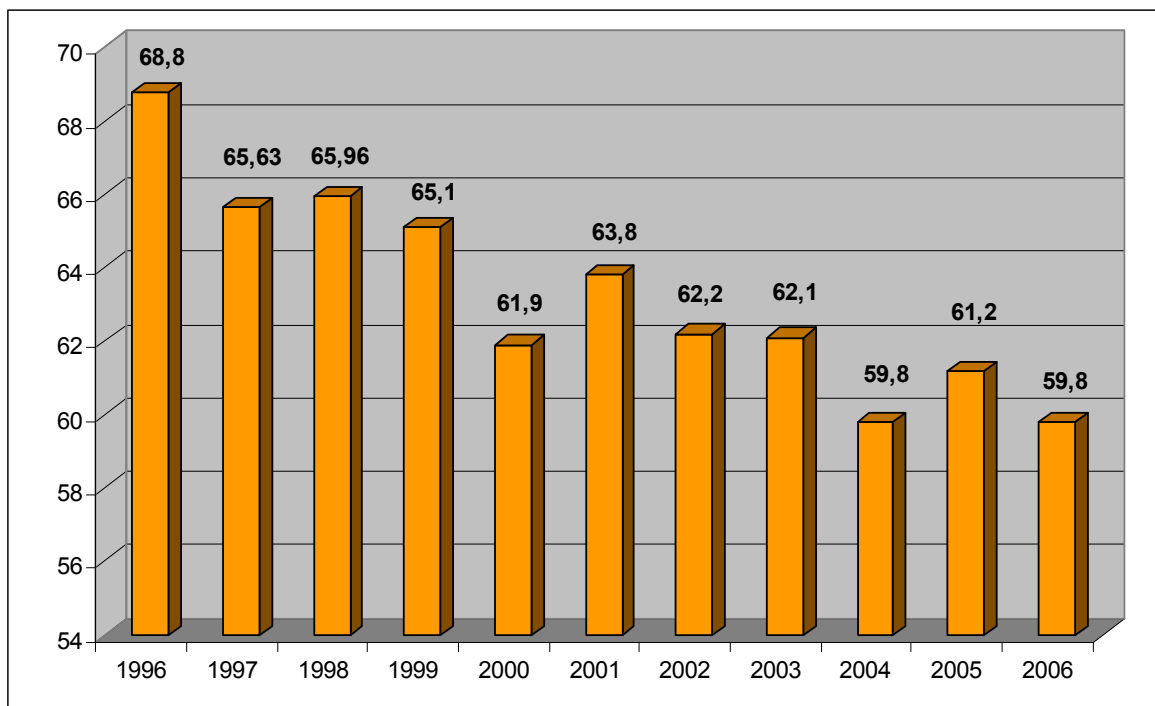
Vývoj počtu bank tak i jejich rozdělení podle bilanční sumy v průběhu let 1996 – 2005 ilustruje následující graf.

Obr. 12 Rozložení bank podle velikosti bilanční sumy

Zdroj: Výroční zprávy ČNB

V tomto období se také měnil podíl jednotlivých skupin bank na celkové bilanční sumě odvětví. Mezi nejvýznamnější (z hlediska koncentrace) patří podíl skupiny velkých bank na celkové bilanční sumě. V roce 1996 činil tento podíl téměř 70 %. Během následujících let se podíl skupiny velkých bank měnil až v roce 2006 klesl na hodnotu 59,8 %.

Obr. 13 Podíl skupiny velkých bank na celkové bilanční sumě v %

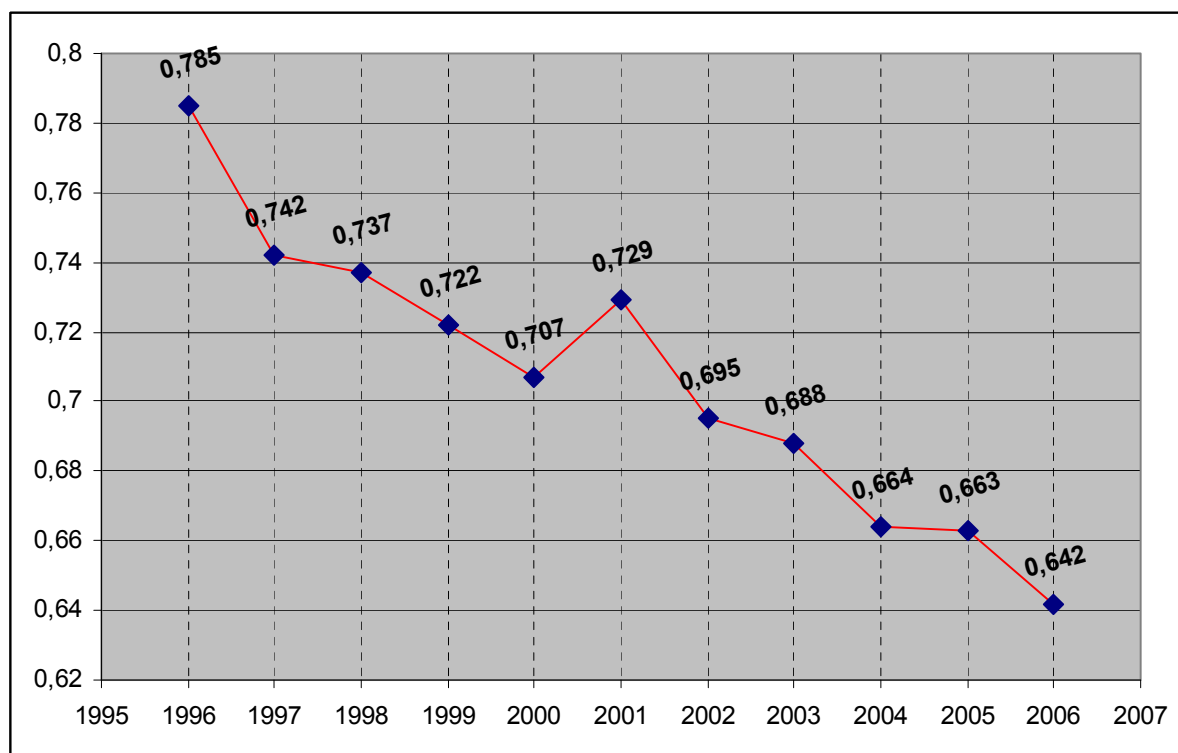
Zdroj: Výroční zprávy ČNB

Z hlediska koncentrace a konkurence docházelo také ke změnám. Pro monopol platí $CR_i = CR_1 = 1$. V USA se měří míra koncentrace pro čtyři nejsilnější firmy, tedy CR_4 . Z hodnoty CR_4 se usuzuje na rozdíl mezi oligopolem a monopolistickou konkurencí. Pro monopolistickou konkurenci nabývá CR_4 hodnoty v intervalu 0,2 až 0,4.

Míra koncentrace čtyř nejsilnějších bank byla nejvyšší v roce 1996. V tomto roce byla hodnota CR_4 rovna 0,785. Z této hodnoty vyplývá, že v roce 1996 tvořila aktiva čtyř nejsilnějších bank téměř 79 % aktiv celého bankovního trhu. V dalších letech hodnota CR_4 klesala až do roku 2000 na hodnotu $CR_4 = 0,707$. V roce 2001 však došlo ke zvýšení míry koncentrace na hodnotu $CR_4 = 0,729$. Od tohoto roku začala míra koncentrace CR_4 opět klesat až v roce 2006 dosáhla hodnoty $CR_4 = 0,642$.

K výrazné změně v rozložení sil na českém bankovním trhu došlo v roce 2000 a to zejména v souvislosti s privatizací v bankovním sektoru a probíhajícími fúzemi a akvizicemi. Na růstu koncentrace v roce 2001 se výrazným způsobem podílelo převzetí IPB ČSOB.

I v České republice se prosazuje rostoucí tlak na efektivnost, globalizační tendence spojené s fúze a akvizicemi vedou i k velice výraznému snížení počtu bank. Fúze, akvizice i globalizace zachovaly silnou pozici velkých bank a vedly v bankovním sektoru k výrazné diferenciaci.

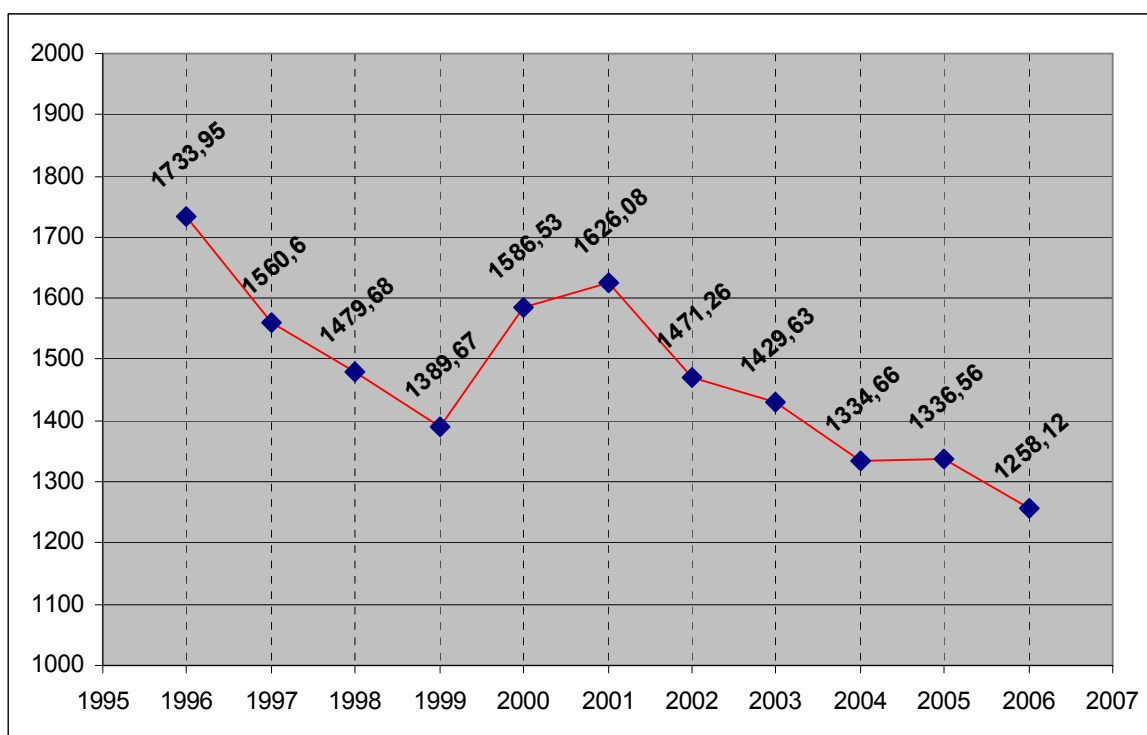
Obr. 14 Vývoj míry koncentrace čtyř nejsilnějších bank v letech 1996 – 2006

Zdroj: Vlastní výpočty

Nejvíce koncentrované tj. nejméně konkurenční prostředí bylo v roce 1996. Hodnota Herfindahl – Hirshmanova indexu byla v tomto roce nejvyšší a za sledované období se nejvíce přiblížila hranici 1 800. Po překročení této hranice je již prostředí považováno za koncentrované.

Od roku 1996 hodnota HHI klesala až do roku 1999, kdy hodnota HHI byla rovna 1 389,67. V roce 2000 byl proces koncentrace ovlivněn především privatizací státního podílu v České spořitelně, do které se následně integrovala dceřiná banka Erste Bank Sparkassen (CR), a prodejem podniku Investiční a Poštovní banky Československé obchodní bance. Hodnota HHI se v roce 2000 zvýšila na 1 586,53. Během následujícího roku hodnota HHI stále stoupala. Proces koncentrace pokračoval v roce 2001 fúzí HypoVereinsbank CZ a Bank Austria Creditanstalt Czech Republic. V roce 2001 byla hodnota HHI rovna 1

626,08. Od tohoto roku však HHI soustavně klesal až na nejnižší hodnotu v roce 2006. Hodnota HHI byla v tomto roce 1 258,12.

Obr. 15 Vývoj hodnot HHI v letech 1996 – 2006

Zdroj: Vlastní výpočty

Přechod na tržní hospodářství byl spojen s růstem počtu bank. Tento růst vedl ke snížení koncentrace, způsobenému jednak tím, že nové banky získávaly část klientely původních bank, ale především tím, že získávaly nové klienty. Potíže některých bank a bankovního sektoru, krachy bank a bankovní krize a také rostoucí otevřenost bankovních sektorů a tím rostoucí zahraniční konkurence vedly postupně k tomu, že se počet bank po určité době začíná snižovat. Po celé sledované období je zřetelný rostoucí význam skupiny středních bank

4 Komparace struktury bankovního sektoru ČR se zahraničím

Nejvýznamnější banky působící na českém trhu jsou součástí velkých evropských bankovních skupin. Víceméně podobná je i situace v zemích našich nejbližších sousedů. Například skupiny Unicredit, KBC, Erste Bank, Société Générale či Raiffeisenbank, které v České republice na konci roku 2007 kontrolovaly 78 % aktiv bankovního sektoru, jsou kromě České republiky přítomny také na Slovensku a většina z nich působí i v Maďarsku, Polsku či ve Slovinsku. Nezřídka patří mezi nejvýznamnější pětici domácích bank.

Zdálo by se proto, že národní bankovní sektory, které působí v prostředí EU a jsou ovlivňovány stejnými mezinárodně působícími celky, by měly mít obdobné rysy a vykazovat podobné charakteristiky. Opak ale může být někdy pravdou. Pokud nové členské země středoevropského regionu srovnáme s původními členskými státy EU, objevíme často zřetelné rozdíly.

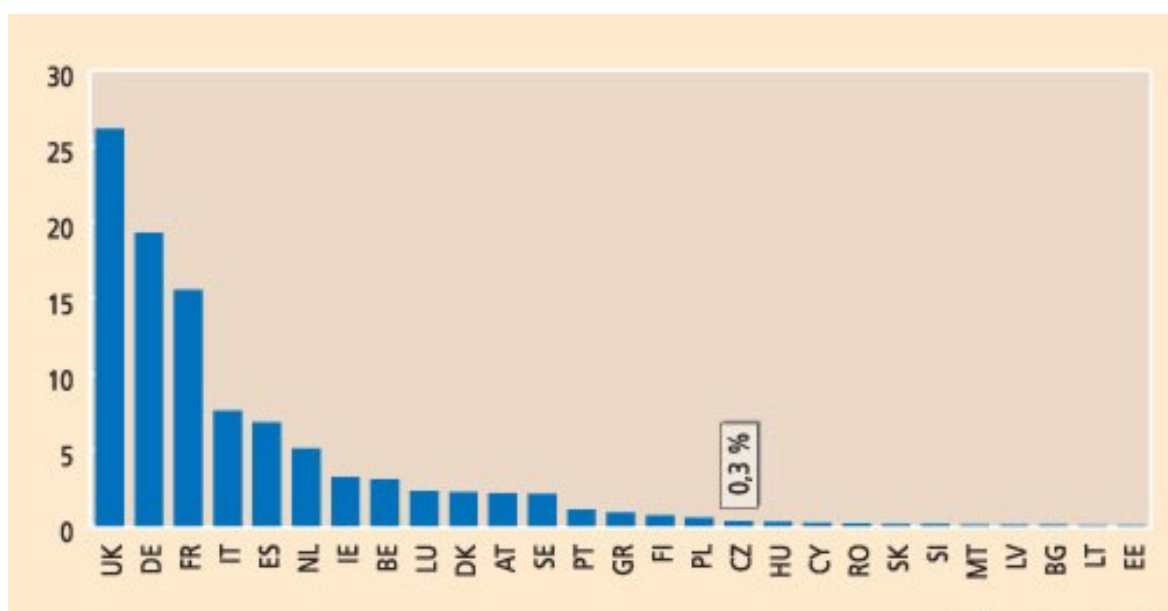
Důvodů rozdílných charakteristik bankovních sektorů mezi regiony i jednotlivými zeměmi je několik. Odlišnosti vyplývají především z pozdějšího nastoupení transformace tržního hospodářství novějších členů EU, z rozdílných tradic, z rozdílného makroekonomického vývoje i celkové ekonomické situace - včetně vyspělosti finančních trhů a trhů nemovitostí. Vývoj ekonomiky v různých fázích vyžaduje a tudíž i stimuluje rozvoj rozdílných typů bankovních služeb a produktů. Dalším faktorem vstupujícím do hry může být paradoxně právě silný zahraniční vlastník, který se rozhodne některé aktivity - většinou sofistikované specializované služby - centralizovat ve své mateřské zemi.

Rovněž samotné bankovní sektory mohou mít v různých zemích různou strukturu. Zatímco v ČR je banka definována příslušným zákonem jako instituce přijímající depozita, třeba ve Francii je definice širší a bankovní licenci mají rovněž poskytovatelé úvěrů. Pokud by tak nebankovní poskytovatelé spotřebitelských úvěrů působící v ČR, jako jsou Home Credit, Cetelem či GE Money Multiservis, poskytovaly své služby ve Francii, řadily by se mezi banky. Definice banky v dané zemi tak ovlivňuje především velikost a následně i charakteristiky bankovního sektoru dané země.

Prvkem, který by mohl do budoucna působit ve prospěch sblížení bankovních systémů, je postupná tvorba a zavádění předpisů platných na evropské úrovni. Kromě již existujících

a většinou i uplatňovaných směrnic Basel II či MiFID se objevují snahy o sjednocení pravidel, za nichž jsou poskytovány hypoteční a spotřebitelské úvěry. Účelem připravovaných směrnic je především posílení postavení spotřebitele a pomoc v jeho orientaci prostřednictvím sjednocení zásad poskytování finančních produktů a služeb.

Při srovnání charakteristik vykazovaných bankami v ČR s evropským průměrem je nutno vzít v úvahu i fakt, že tyto průměrné hodnoty jsou formovány největšími sektory v EU, tj. především Velkou Británií, Německem, Francií a Itálií - ty dohromady představují téměř 70 % bankovních aktiv v EU. ČR může se svým podílem menším než půl procenta ovlivnit výsledné průměry jen minimálně. Podíly jednotlivých zemí jsou zobrazeny na obrázku č.16.

Obr. 16 Podíl jednotlivých zemí na celkových aktivech bank v EU (v procentech)

Zdroj: DAVIDOVÁ,P.,KOMÁRKOVÁ,E. *Český bankovní sektor vs. evropské banky*, Dostupné

z http://bankovnictvi.ihned.cz/c4-10004490-23013050-900000_d-cesky-bankovni-sektor-vs-evropske-banky

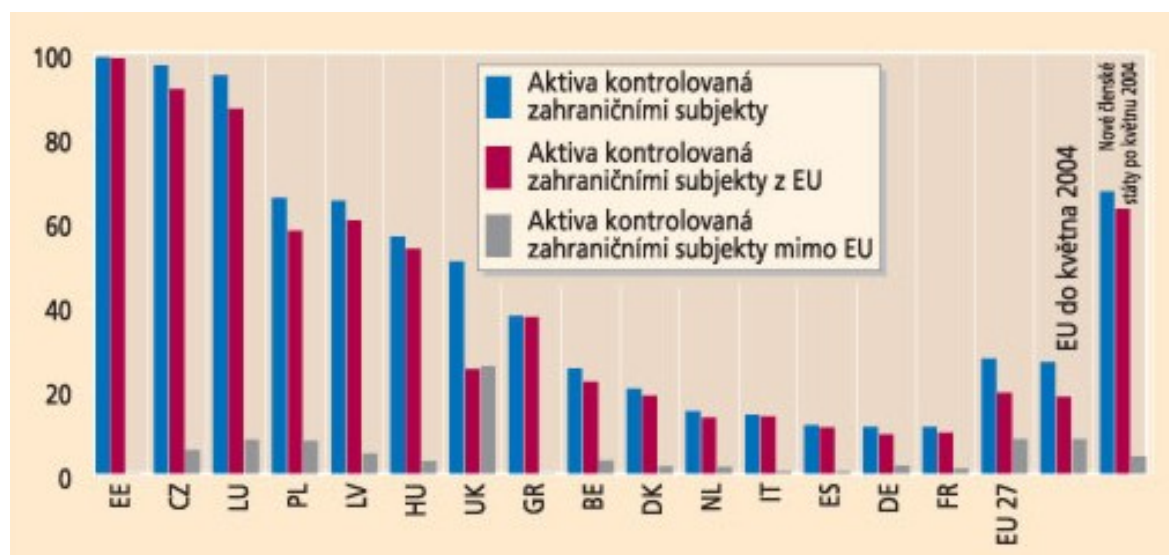
Jestliže v roce 2002 celková aktiva v nových členských zemích dosahovala 74 % jejich HDP, po čtyřech letech již dosáhla ekvivalentu hodnoty vytvořeného HDP. Země eurozóny převyšovaly v hloubce finančního zprostředkování nové středoevropské členy EU v době jejich přičlenění k EU více než 3,3krát, na konci roku 2006 již jen trojnásobně. Postupná změna tohoto poměru je důsledkem dynamického vývoje bankovního sektoru v nově vzniklých tržních ekonomikách, v nichž je využíván jejich růstový potenciál.¹⁴

¹⁴ DAVIDOVÁ,P.,KOMÁRKOVÁ,E. *Český bankovní sektor vs. evropské banky*, Dostupné

z http://bankovnictvi.ihned.cz/c4-10004490-23013050-900000_d-cesky-bankovni-sektor-vs-evropske-banky

Celková aktiva bankovního sektoru se v zemích, které vstoupily do Evropské unie spolu s Českou republikou, zvyšovala rychleji, než činil průměrný růst v celé EU. Růst aktiv byl v tomto teritoriu tažen úvěrovou expanzí. Úvěry poskytnuté klientům vzrostly v nových členských zemích v roce 2006 téměř o 15 % a směřovaly zejména do sektoru domácností. Vhodné podmínky pro uspokojování rostoucí poptávky po úvěrech na bytové potřeby zapříčinily jejich meziroční zvýšení o 44 %.

V bankovních sektorech všech evropských zemí působí instituce vlastněné zahraničními subjekty. Jejich podíl na aktivech činí zpravidla více než 10 %. Významné zastoupení zahraničních vlastníků lze nalézt nejen mezi novými členskými zeměmi (výjimkami jsou Slovinsko, Malta a Kypr), nýbrž také mezi původními ekonomikami EU. Tento stav je znázorněn na obrázku č. 17. Hranice 50 % bankovních aktiv kontrolovaných ze zahraničí byla na konci roku 2006 překročena ve Velké Británii, v Lucembursku a ve Finsku.

Obr. 17 Zahraniční vlastnictví bankovních sektorů vybraných zemí a regionů (v procentech)

Zdroj: DAVIDOVÁ,P.,KOMÁRKOVÁ,E. *Český bankovní sektor vs. evropské banky*, Dostupné z http://bankovnictvi.ihned.cz/c4-10004490-23013050-900000_d-cesky-bankovni-sektor-vs-evropske-banky

Nové členské země, které vstoupily do EU v roce 2004 a později, disponovaly ještě koncem roku 2006 v průměru 1,1krát vyššími klientskými vklady, než byl objem poskytnutých úvěrů. Původní státy EU musely naopak získat v průměru 20 % chybějících zdrojů na úvěry mimo oblast klientských depozit, tj. na mezibankovním a kapitálovém trhu.

Česká republika a Slovensko patří mezi novými členy k zemím, kde je zázemí levných primárních zdrojů bank dosud jedno z největších. Přesto je viditelný jednoznačný trend

poklesu podílu vklady/úvěry i v těchto dvou zemích. Naopak Maďarsko a Slovinsko se v tomto ukazateli v roce 2006 již téměř srovnaly s unijním průměrem.

Evropské banky byly v posledních letech většinou vysoce ziskové. Průměrná hodnota rentability kapitálu v roce 2006 dosáhla 19 %. Český bankovní sektor dosahuje vysoké ziskovosti již od roku 2002, rentabilita kapitálu průměrné domácí banky byla opakovaně nad průměrem zemí EU. Velmi vysokých hodnot ukazatelů ziskovosti (s hodnotami ROE nad 23 %) dosahují nejen mnozí noví členové, ale i některé země původní EU. Také ve skupině bank s nejnižší ziskovostí, tj. s ROE v rozmezí 10 % až 14 %, najdeme staré i novější členské státy.

4.1 Slovensko

Slovenský bankovní sektor se na počátku 90. let vyvíjel v rámci společného státu s českým a proto veškeré kroky a opatření přijaté v úvodní fázi transformačního procesu včetně vytvoření univerzálního dvoupilířového bankovního sektoru byla společná.

Rychlý nárůst počtu činných bank se v letech 1990 – 1992 projevil také na Slovensku a na počátku roku 1993 byl již slovenský bankovní sektor tvořen 15 institucemi. Rozvoj bankovního sektoru pokračoval a v důsledku vzniku mnoha malých subjektů se počet aktivních bank zvýšil ke konci roku 1993 na 28. Svého vrcholu však dosáhl počet bank v roce 1995, kdy zde působilo celkem 31 bank. Od té doby dochází k postupnému poklesu počtu bank. Na konci roku 2003 čítal slovenský bankovní sektor 21 subjektů.

Koncentrace bankovního sektoru je poměrně vysoká, neboť dominantní pozice přísluší třem bankám ovládajícím více než polovinu trhu. Z hlediska celkových aktiv vede Slovenská sporiteľňa (24 %) následována Všeobecnou úverovou bankou (20 %) a Tatrabankou (12 %).¹⁵

Následující tabulka dokládá, že dochází k nárůstu koncentrace na trhu depozit a k mírnému nárůstu koncentrace z hlediska celkových aktiv.

V následující tabulce je zobrazena úroveň koncentrace slovenského bankovního sektoru měřená pomocí HHI a míry koncentrace čtyř největších bank v průběhu let 2002 – 2006.

¹⁵ STAVÁREK, D. *Restrukturalizace bankovních sektorů a efektivnost bank v zemích visegrádské skupiny*, Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2005, str. 28

Tabulka 5 Vývoj koncentrace na Slovensku v průběhu let 2002 - 2006

	2002	2003	2004	2005	2006
HHI	1 524	1 433	1 385	1 257	1 283
CR ₄ (%)	66,4	67,5	66,5	67,7	66,9

Zdroj : Evropská centrální banka

4.2 Francie

Francouzský finanční sektor se vyvinul relativně pomalým tempem a to díky poměrně velkému vlivu státního sektoru. Bankovní sektor se přeměnil přijetím Bankovního zákona v roce 1984. Tento zákon zavedl pojem úvěrová instituce. Zákon definoval úvěrovou instituci jako organizaci, která poskytuje alespoň jednu z těchto tří bankovních operací:

- a) přijímá vklady od veřejnosti,
- b) poskytuje úvěry,
- c) vydává kreditní karty, cestovní šeky nebo směnky.

Francouzské banky (asi 400) jsou sdruženy do asociace AFB (Association Francaise des Banques). Po roce 1984 se členové AFB přeměnili na univerzální banky. Ve Francii existuje 7 hlavních skupin bank, přičemž každá zaujímá nejméně 5 % trhu. Podle srovnání, které provedla v roce 2001 FBA¹⁶, největší tržní podíl zaujímala Crédit Agricole s tržním podílem 27,4 %, další byla BNP Paribas s tržním podílem 10,3 %, následovaná Société Générale s tržním podílem 9,9 % a na závěr Groupe Caisse d'Epargne s tržním podílem 9,3 %.

V následující tabulce je zobrazena úroveň koncentrace francouzského bankovního sektoru měřená pomocí HHI a míry koncentrace čtyř největších bank v průběhu let 2002 – 2006.

Tabulka 6 Vývoj koncentrace ve Francii v průběhu let 2002 - 2006

	2002	2003	2004	2005	2006
HHI	551	597	623	758	727
CR ₄ (%)	44,6	46,7	49,2	52,3	52,3

Zdroj : Evropská centrální banka

¹⁶ McDONALD, O., KEASEY, K. *The Future of Retail Banking in Europe: a view from the top*, Chichester: John Wiley & Sons, 2005, str.46

Ve Francii mají také silnou pozici spořitelny. Zákazníci ve Francii nejsou členy spořitel, jak je tomu v Anglii.

4.3 Německo

Německý bankovní systém lze označit za univerzální, banky jsou státní i soukromé. Obvykle nabízejí kromě vkladů a úvěrů i celou řadu dalších bankovních služeb. V Německu působí okolo 2220 bank a spořitel, což je více než 60 % všech bankovních subjektů v Evropě. Zdaleka největší bankou je Deutsche Bank, která jako jediná z německých ústavů patří do první desítky největších evropských a první dvacítky největších světových bank.

Velká konkurence panuje mezi komerčními bankami na jedné straně a spořitelny a státem vlastněnými zemskými bankami na straně druhé. Založení zemských bank se datuje do roku 1900. Dnes tyto banky také poskytují různé bankovní služby.

Spořitelny a zemské banky s veřejno-právním statutem jsou specialitou německého bankovního systému. (Landesbanken, Landessparkassen - ZBS). Tyto veřejnoprávní subjekty náleží do kompetence zemí a jsou zřizovány zemskými zákony. Jejich cílem je zajištění regionální finanční infrastruktury a za tímto účelem poskytuje jejich zřizovatel (země) věřitelům ZBS neomezené ručení a další služby subvenčního charakteru. Tím získávají tyto subjekty konkurenční výhodu, která jim na dotčených trzích umožňuje dominovat nad soukromými bankami, jež tak jsou nuceny směřovat své aktivity do jiných, rizikovějších oblastí. Německé spořitelny vždy působí pouze v určitém městě nebo oblasti aby si nemohly vzájemně konkurovat. Spořitelny jsou velice oblíbené u podnikatelského sektoru – to dokládá i fakt, že ve spořitelnách má zřízený účet až 75 % malých a středních firem a že spořitelny pomáhají spolufinancovat každé druhé založení nové firmy.

V následující tabulce je zobrazena úroveň koncentrace německého bankovního sektoru měřená pomocí HHI a míry koncentrace čtyř největších bank v průběhu let 2002 – 2006.

Tabulka 7 Vývoj koncentrace v Německu v průběhu let 2002 - 2006

	2002	2003	2004	2005	2006
HHI	163	173	178	174	178
CR ₄ (%)	20,5	21,6	22,1	21,6	22,0

Zdroj : Evropská centrální banka

Bankovnímu trhu dominuje skupina velkých bank, která zahrnuje: Deutsche Bank, Dresdner, Commerzbank a HVB. I přes klesající počet bank působících na trhu je německý bankovní sektor velice málo koncentrovaný.

Na německém bankovním trhu také působí různé specializované banky – je to např. 33 soukromých hypotečních bank a 5 hypotečních bank vlastněných veřejným sektorem. Některé bankovní služby také provozuje německá pošta.

4.4 Itálie

Italský bankovní systém prodělal během 90tých let nejvíce dramatických změn v EU. Změnil se z obrovského státem vlastněného bankovního trhu na moderní bankovní systém s vysoce efektivními soukromými bankami. Proces bankovní koncentrace probíhal již během posledních 10 let. V procesu slučování a privatizace bank byla nezanedbatelná účast zahraničních kapitálů, bankovních a pojišťovacích skupin. Vstup významných německých, francouzských, španělských a holandských operátorů na italský bankovní trh měl za následek - kromě zvýšení kapitálového základu - výměnu finančních technik a zkušeností, potřebných pro inovaci a růst trhu.

V Itálii existuje těchto 5 největších bank: UniCredito Italiano, Banca Intesa BCI, San Paolo IMI (od 1.1.2007 došlo k fúzi těchto 2 bank a vznikla nová banka Intensa Sanpaolo), Banca di Roma a Banca Monte dei Paschi di Siena (BMPS).

Specifikou italského bankovního sektoru zůstává nižší podíl skupiny velkých bank na celkovém trhu a naopak existence většího množství menších bankovních ústavů.

V následující tabulce je zobrazena úroveň koncentrace italského bankovního sektoru měřená pomocí HHI a míry koncentrace čtyř největších bank v průběhu let 2002 – 2006.

Tabulka 8 Vývoj koncentrace v Itálii v průběhu let 2002 - 2006

	2002	2003	2004	2005	2006
HHI	270	240	230	230	220
CR ₄ (%)	30,5	27,5	26,4	26,8	26,3

Zdroj : Evropská centrální banka

V květnu 2007 byla úspěšně ukončena jednání o připravované fúzi italských bankovních domů Unicredit Group a Capitalia. Spojením Unicredit a Capitalia vznikl v Itálii bankovní superkolos, který disponuje kapitálem ve výši skoro 100 miliard euro, což z nového bankovního domu činí banku s nejvyšší hodnotou kapitálu v Itálii a druhou nejsilnější evropskou banku (po britské bance HSBC, disponující kapitálem 160 miliard euro). Nový bankovní dům nese po ukončení fúze jméno Unicredit.

Speciálním rysem italského bankovního systému je existence nadací. Tyto nadace vlastní akcie bank. Nadace jsou neziskové organizace, jejichž cílem je podporovat veřejné a sociální zájmy a různé charitativní akce. Členové nadačních rad nemohou být zvoleni do vedení banky ve které mají podíly. Podle některých názorů jsou nadace v pozici, kdy mohou ovlivnit rozhodování bank a přístup bank k politickým vlivům. Banky kontrolované státem nebo nadacemi zaujímaly v roce 2000 tržní podíl 12 % (ke konci 1992 to bylo 68 %).

4.5 Španělsko

Španělský bankovní sektor prošel liberalizací ve druhé polovině 80tých let. Tyto reformy vytvořily velice soutěživé prostředí – při získávání nových klientů se komerční banky a spořitelny předhánějí v nabízení levných produktů. Reformy vygenerovaly 2 typy bankovních institucí: banky jejichž hlavním cílem je růst velikosti a banky, jejichž prioritou je zisk.

Španělský bankovní sektor zahrnuje tři druhy institucí: soukromé (komerční) banky, spořitelny a úvěrová družstva (jejich podíl na celkových aktivech je 3 %). Klíčovými hráči na bankovním trhu jsou komerční banky a spořitelny. Na trhu vkladů zaujímají tržní podíl ve výši 46 %.

Spořitelny byly původně neziskové organizace, které během let postupně ztrácely odlišnosti od komerčních bank. Dnes tyto spořitelny poskytují srovnatelné služby jako komerční banky. V současnosti působí na trhu 48 spořitelien. Největší spořitelny jsou La

Caixa a Caja Madrid. Zákony dovolují, že spořitelny se mohou spojovat pouze v rámci 1 oblasti (regionu). Kdyby se spojily všechny banky v každém regionu, existovalo by ve Španělsku pouze 17 spořitelen – jedna pro každý region či autonomní oblast.

V následující tabulce je zobrazena úroveň koncentrace španělského bankovního sektoru měřená pomocí HHI a míry koncentrace čtyř největších bank v průběhu let 2002 – 2006.

Tabulka 9 Vývoj koncentrace ve Španělsku v průběhu let 2002 - 2006

	2002	2003	2004	2005	2006
HHI	513	506	482	487	442
CR ₄ (%)	43,5	43,1	41,9	42,0	40,4

Zdroj : Evropská centrální banka

Ve Španělsku je 158 registrovaných bank. Z toho počtu je 105 domácích, 34 jsou pobočky zahraničních bank se sídlem v EU a 19 jsou pobočky zahraničních bank, které mají sídlo mimo EU. Na konci 80tých let existovalo 12 velkých bank. Díky procesu konsolidace byly vytvořeny 2 hlavní bankovní skupiny. Jsou to BSCH (banco Santander Central Hispano) a BBVA (Banco Bilbao Vizcaya Argentaria). K dosažení jejich dlouhodobých záměrů si tyto 2 největší banky stanovily odlišné strategie. První plánuje rozšíření a spolupráci s Evropou, druhá se zaměřuje na latinskoamerické trhy. Tyto 2 největší banky společně se 2 největšími spořitelny a Banco Popular zaujímají více jak poloviční podíl na trhu vkladů a úvěrů.

4.6 Velká Británie

Bankovníctví vytváří 3,5 % HDP, zaměstnává 470.000 lidí a má třetí největší depozita na světě po USA a Japonsku.

Vývoj britského bankovního sektoru byl v posledním desetiletí odlišný od vývoje, který probíhal v ostatních státech EU. Britský bankovní sektor je tvořen obchodními bankami. Největší skupinu bank tvoří tzv. „velká čtyřka“. Do této skupiny patří tyto banky: HSBC (Hong Kong & Shanghai Banking Corporation), skupina Royal Bank of Scotland, HBOS (Halifax–Bank of Scotland) a Barclays. Tyto banky se zabývají osobním, komerčním a investičním bankovníctvím. Stejně jako v jiných zemích EU je i britský bankovní sektor velmi koncentrovaný. V roce 2000 činil podíl Velké čtyřky na trhu běžných účtů 72 %, na trhu půjček 32 % a 61 % na trhu kreditních karet.

V britském bankovníctví hrají neopomenutelnou roly stavební spořitelny. Tyto stavební spořitelny mají v osobním bankovníctví dlouhou historii. V počátcích byly založeny za

účelem výstavby domů. V současnosti mají členové spořitelny podíl na společnosti a mají i hlasovací práva. Členové stavebních spořitelny dostávají kompenzace při ztrátě svého členství. Podle zákona musí tvořit 75 % jejich činnosti poskytování rezidenčních hypoték a úvěrů na vybavení domácnosti. V roce 2003 působilo ve Velké Británii 63 stavebních spořitelny. Mezi největší stavební spořitelny patří Nationwide, Britannia, Yorkshire a Portman.

Stejně jako banky tak i stavební spořitelny spadají pod regulaci FCA (Financial Services Authority) a to od roku 1997.

Jak banky tak i stavební spořitelny poskytují celou škálu bankovních a investičních služeb, přičemž většinový podíl na trhu zaujímají banky.

Některé služby osobního bankovníctví poskytují nebankovní subjekty. Jsou to např. supermarkety, TESCO a Safeway. Nabízejí pouze základní služby v oblasti vkladů a úvěrů.

V následující tabulce je zobrazena úroveň koncentrace britského bankovního sektoru měřená pomocí HHI a míry koncentrace čtyř největších bank v průběhu let 2002 – 2006.

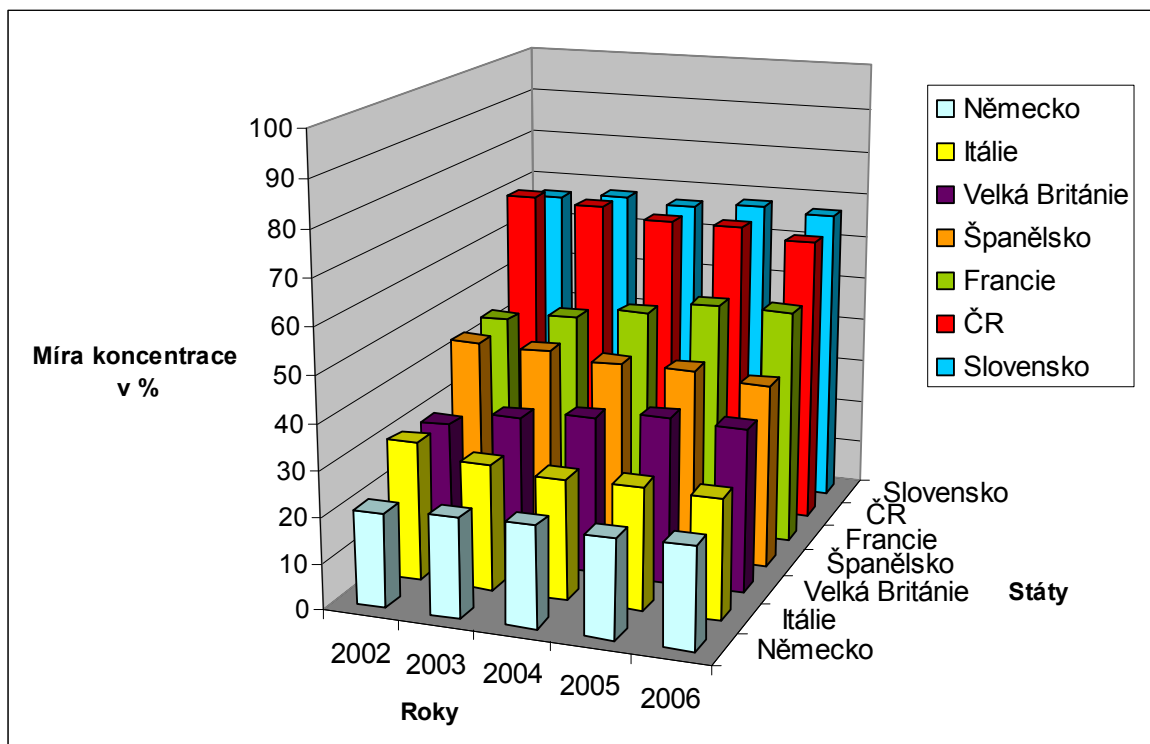
Tabulka 10 Vývoj koncentrace ve Velké Británii v průběhu let 2002 - 2006

	2002	2003	2004	2005	2006
HHI	307	347	376	399	394
CR ₄ (%)	29,6	32,8	34,5	36,3	35,9

Zdroj : Evropská centrální banka

FSA vytváří požadavky potřebné pro udělení bankovní licence, může také odejmout stávající licenci, musí být informována, pokud má dojít ke spojení bank. Dohled nad britskými bankami provádí tzv. *tripartita* - FSA, Bank of England a ministr financí.

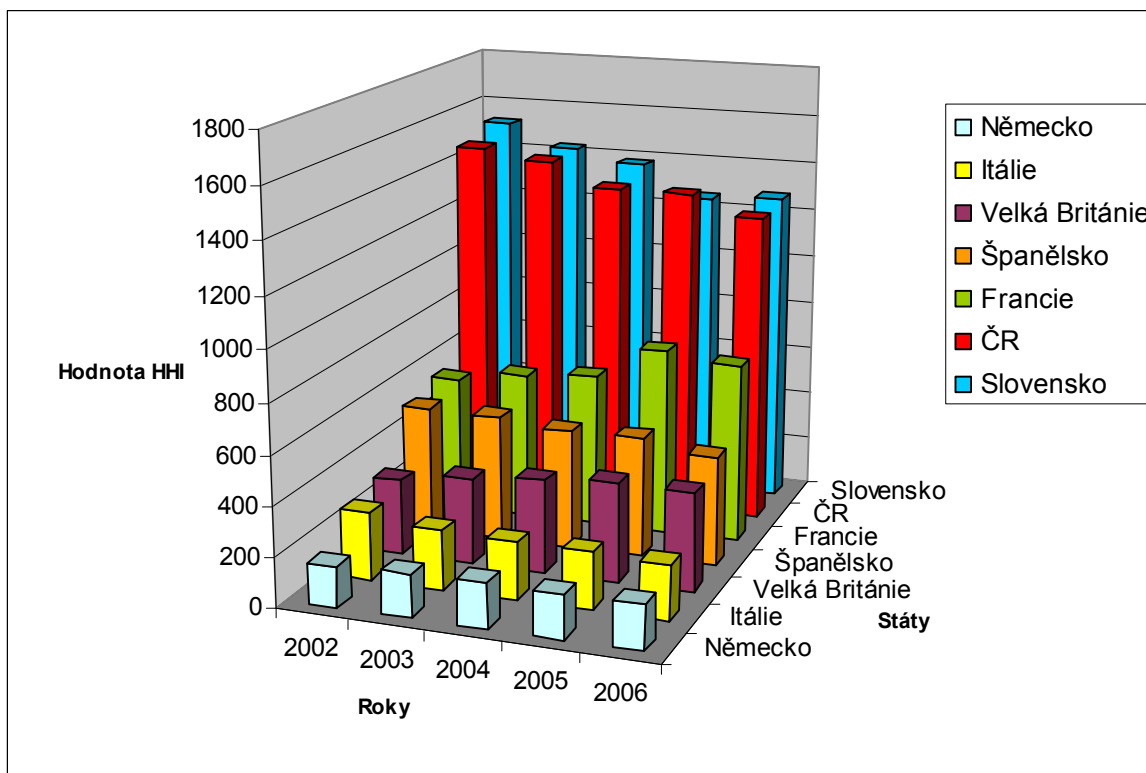
Následující graf zobrazuje vývoj koncentrace v letech 2002 - 2006, měřené pomocí CR₄ v ČR v komparaci se zahraničím. Z grafu vidíme, že míra koncentrace čtyř největších bank je ze sledovaných zemí nejnižší v Německu a v Itálii. Naopak největší je koncentrace bankovního sektoru na Slovensku a v České republice.

Obr. 18 Komparace vývoje míry koncentrace čtyř nejsilnějších bank ČR se zahraničím v letech 2002 – 2006

Zdroj: Vlastní výpočty, Evropská centrální banka

Následující graf zobrazuje vývoj koncentrace v letech 2002 - 2006, měřené pomocí HHI v ČR v komparaci se zahraničím. Graf nám potvrzuje předešlé výsledky, že nejméně koncentrovaný bankovní sektor je v Německu a v Itálii. Naopak největší koncentrace bankovního sektoru je na Slovensku a v České republice.

Obr. 19 Komparace vývoje hodnot HHI ČR se zahraničím v letech 2002 – 2006
 Zdroj: Vlastní výpočty, Evropská centrální banka

5 Predikce budoucího vývoje bankovního sektoru ČR

Evropské bankovníctví má za sebou období mezinárodního oslabení konjunktury, další vlny konsolidace a vypořádání s nedobytnými úvěry. Klesající marže, rostoucí konkurence bank a vstup nových "hráčů" na trh nutí bankovní management hledat nová řešení. Střední a jihovýchodní Evropa láká investory svým obchodním potenciálem a vysokými maržemi. Evropské bankovníctví má za sebou čtyři obtížné roky, kdy se muselo vypořádat s nedobytnými úvěry a novými opatřeními na regulaci. Další očekávaná konsolidace bankovního sektoru ve "starých" zemích EU budí obavy i naděje. Nízká nasycenost bankovního sektoru v zemích střední a východní Evropy (SVE), konkurence a nízké marže v zemích EU, společně s liberalizací - to jsou hlavní faktory, které "hýbou" evropským bankovním světem. Pohled "na východ" upírá stále více bankéřů.

Od konce 90. let 20. století probíhá ve "starých" zemích EU konsolidace bankovního sektoru. Dochází k ní spíše v rámci jednotlivých zemí než v mezinárodním měřítku (HypoVereinsbank + Bank Austria Creditanstalt, Meerita Banken + Nordbanken, Banco Santander + Banco Central Hispano, Royal Bank of Scotland + NatWest nebo United Bank of Switzerland + Swiss Bank Corporation). Nyní se hovoří o dalším kole fúzí, zejména na fragmentovaném a finančně oslabeném německém trhu. Konsolidace zde však budí i odpor - proti nedávnému zájmu Citibank koupit Deutsche Bank intervenovaly špičky německého průmyslu, bankovníctví a politiky. Nyní se hovoří o zájmu investorů o HVB Bank (údajně Royal Bank of Scotland) a Postbank (prodej akcií na burze).

Jakmile dojde k vyčerpání příležitostí na lokálních trzích, očekává se konsolidace bankovního sektoru i na mezinárodní úrovni. Ta by mohla být podpořena i politicky, neboť bude směřovat k vytvoření jednotného finančního trhu v EU, který je dlouhodobým snem politiků v Bruselu.

Retailové bankovníctví přináší obvykle 20-50 % zisku západoevropských bank v závislosti na jejich strategii, najdou se však i výjimky, například Nordea Bank (93 %) ¹⁷. V posledních letech se však retailové banky začínají opět orientovat i na své bohaté zákazníky, které odlákávají specialisté na tento segment. Privátní bankovníctví je proto

¹⁷ JUŘÍK,P. Retail ve "staré" a "nové" Evropě, Dostupné z http://bankovnictvi.ihned.cz/109-14772430-on-retail-900000_d-3d

znovu "in", ale není snadné nabídnout náročnému segmentu těchto klientů konkurenceschopné služby.

Dalším trendem je vstup nových hráčů do bankovního sektoru (internetové banky, supermarkety) a změna v distribuci bankovních produktů. Po "internetové euforii" se ukázalo, že pobočky zůstanou nezbytnou součástí multikanálové distribuce bankovních služeb. V Evropě se očekává další mírná redukce počtu poboček a zejména redesign procesů. Před deseti lety tvořil "back-office" 40-50 % náplně činnosti poboček. Dnes je to 5-10 %, ostatní procesy byly automatizovány a převedeny na centrály bank. Další možnosti úspor jsou ve "front-office" - v automatizaci procesů při jednání s klientem, jako je digitalizace dokumentů a automatizace jejich schvalování (Document Management System, Workflow Management), propojení více aplikací a databází tak (CRM, datové sklady), aby je měl bankovní "obchodník" na jedné obrazovce.

Distribuční koncept a důvěra klientů zůstanou i nadále důležitým prvkem ve vztahu banka-klient. Může-li úspěšně nabízet bankovní služby dceřiná společnost pojišťovny, obchodní společnosti nebo supermarkety, proč by to příště nemohla být elektrárenská nebo telekomunikační společnost? Podle průzkumu Datamonitoru z roku 2002 okolo 20 % Evropanů a 39 % Francouzů by bylo ochotno přijmout nabídku bankovních služeb od dodavatelů energií.

Uplynulo 18 let od prvního vstupu zahraniční banky do zemí SVE (1986, Raiffeisenbank v Budapešti) a bankovníctví se v našem regionu změnilo k nepoznání. Dnes dosahuje bankovní sektor v zemích střední a východní Evropy nejvyššího tempa růstu na světě. Rozvoj hospodářství nových členů EU i budoucích kandidátů, společně s privatizací místních bank a poptávkou po bankovních službách, vytvářejí ideální podmínky pro zahraniční investory. Proto přicházejí další a další zájemci, ale většinou jsou trhy již obsazeny.

Odborníci očekávali, že do středo- a východoevropských bank vstoupí Deutsche Bank, BNP Paribas, HSBC nebo ABN AMRO, ale nestalo se tak. Bankovníctví v regionu ovládly KBC, Société Générale, UniCredito, Erste Bank a Bank Austria Creditanstalt, přičemž jen Société Générale a UniCredito patří do první "patnáctky" největších bank v Evropě a ostatní do druhé a třetí desítky. Někteří z investorů se z SVE stáhli - například Bayerische Landesbank (Interbanka, Rijecka Banka), Bankgesellschaft Berlin (Živnobanka). Očekává

se, že další banky odejdou v příštích třech letech. Mnoho dobrých příležitostí k privatizaci v regionu již není. Zahraniční banky zde proto většinou založí vlastní banku.

Vývoj retailového bankovníctví v zemích střední a východní Evropy má několik společných rysů:

Na počátku v každé zemi existoval jen omezený počet bank, které prošly privatizací, poskytovaly nekvalitní a drahé služby, a to většinou jen velkým dlužníkům, malá klientela pro ně byla nezajímavá. Začaly vznikat i nové, menší banky, nicméně ani ty ještě nedokázaly s drobnými zákazníky pracovat.

Druhá fáze je charakteristická dokončením privatizace, vstupem zahraničních investorů, fúzemi a akvizicemi a očištěním bankovního systému od krachujících nebo vážně ohrožených bank. V České republice sanace trhu předcházela privatizaci a podle odhadu ministerstva financí stála více než 300 miliard korun, což zhruba odpovídá třetině státního rozpočtu.

Třetí fáze rozvoje drobného bankovníctví je charakteristická snahou o nové rozdělení trhu a získávání nových klientů. Nejčastěji přitom jde o dlouhodobé projekty týkající se poskytování úvěrů. Banky se zaměřují na vybudování moderní distribuční sítě, na rozšiřování zákaznických segmentů, kterým jsou služby poskytovány, na zlepšování obchodních procesů a na vývoj a řízení rizik. Banky zakládají různé typy poboček uzpůsobené konkrétním potřebám zákazníků, využívají zprostředkovatele a zakládají sítě franšízových pracovišť.

Samostatnou skupinu investorů tvoří banky, které se zaměřují především na poskytování spotřebních úvěrů a kreditních karet. V roce 1988 způsobila "boom" spotřebních úvěrů francouzská společnost Cetelem. Velmi rychle ji následovala řada menších firem (Essox, Napoleon) a především GE Multiservis a Home Credit (skupina PPF). Banky zareagovaly na poptávku a vstup konkurence až se zpožděním několika let a náskok konkurence dodnes nedohrnaly.

Nyní se o střední a východní Evropu vážně zajímají "bankovní specialisté" na kreditní karty, jako jsou americké banky Household (HSBC), BankOne, MBNA nebo španělská Banco Santander Central Hispano (BSCH). Household otevřel v Praze a Budapešti pobočky své dceřiné společnosti Beneficial Finance poskytující spotřební úvěry. Podobný krok udělala i BSCH, jež poskytuje úvěry a leasing prostřednictvím CCB Finance.

Vstup nových členů do EU přináší řadu změn v bankovníctví. Kromě regulatorních podmínek ECB je hlavní změnou aplikace tzv. jednotné bankovní licence. Na základě licence vydané bance v kterémkoli členském státě EU může tato banka založit pobočku v jiné členské zemi jednodušeji a s menšími náklady.

Pokud jde o ČR, výhody jednotné bankovní licence po 1. květnu 2004 využilo dosud deset bank ze zemí EU. Otevření pobočky v Praze ohlásily rakouské Oberbank a Privat Bank. Dalších osm bank bude poskytovat přeshraniční služby pro specializovanou klientelu (privátní bankovníctví, investice). K dosavadním třem desítkám reprezentačních kanceláří bank přibude letos zastoupení slovenské Poštové banky.

Lze očekávat, že struktura bankovního sektoru v ČR bude zahrnovat:

- Střední a malé banky (v evropském měřítku) pod zahraniční kontrolou s optimalizovanou pobočkovou sítí. Pro přežití těchto bank bude rozhodující silný a důvěryhodný strategický partner a jeho podpora v oblasti zajištění kvalitního managementu, technologií, know-how a tak dále. Za tuto podporu však tyto banky zaplatí omezením samostatnosti, respektive stanovením jasných mantinelů a směrů ve strategickém řízení a rozvoji.
- Pobočky zahraničních bank, které nebudou mít ambice angažovat se v maloobchodním bankovníctví prostřednictvím nákladné pobočkové sítě. Mohou však konkurovat výše zmíněným bankám v oblasti elektronického bankovníctví.
- Specializované banky (exportní banky, stavební spořitelny) - jejich perspektiva je dána zvláštním účelem a státním vlastnictvím, respektive tím, že mají institucionálně vymezen a před volným vstupem konkurence uzavřen svůj segment trhu.

V dalším vývoji českého bankovního trhu bude pravděpodobně sílit trend k integraci, fúzím a akvizicím, což se negativně projeví na koncentraci bankovního sektoru. Proces koncentrace formou fúzí a akvizic je podřízen jak hledisku konkurenceschopnosti, tak snižování nákladů.

Závěr

Cílem práce byla analýza **oligopolní struktury bankovního trhu v České republice a komparace se zahraničím.**

K dosažení tohoto cíle bylo nutné nejprve vymezit pojem oligopol, tržní síla a její měření. K bližšímu pochopení fungování českého bankovního sektoru charakterizovat nejdůležitější mezníky, změny a problémy, se kterými se náš bankovní sektor potýkal od převratu v roce 1989 po současnost.

V jednotlivých letech byla popsána situace v bankovním sektoru, byla zde vypočítána hodnota míry koncentrace čtyř nejsilnějších bank a hodnota Herfindahl - Hirshmanova indexu, která určuje míru koncentrace prostředí.

V závěrečné části byla provedena komparace zjištěných ukazatelů se zahraničím. Dále byl nastíněn budoucí vývoj českého bankovního sektoru.

Málokterá oblast ekonomiky prodělala v posledních letech tak výrazné změny jako bankovníctví. Platí to o vývoji bankovníctví jak ve vyspělých zemích, tak v zemích procházejících transformací ekonomiky, včetně České republiky.

České bankovníctví prošlo od roku 1990 řadou dynamických změn. Z jednostupňového bankovního systému poplatného systému centrálně plánované ekonomiky byl vytvořen systém založený na dvoustupňovém principu s nezávislou centrální bankou a sítí komerčních bank. Ekonomická transformace zásadním způsobem změnila postavení a úlohu bankovního sektoru v celém ekonomickém systému a zároveň výrazným způsobem ovlivnila jeho činnost a kvalitu. Podstatným způsobem se rozšířila a zkvalitnila nabídka bankovních produktů, rozrostla se pobočková síť bank, zásadních změn doznal systém řízení v bankách, regulace bank se přiblížila principu uplatňovaným ve vyspělých zemích. V současné době máme ve finančním sektoru velký podíl zahraničního kapitálu. Tento většinový zahraniční vliv byl způsoben privatizací největších bank, které nyní vlastní nadnárodní společnosti.

Z analýzy vyplynulo, že v průběhu let 1996 – 2006 došlo ke změnám v počtu bankovních subjektů působících na českém trhu. Z původních 53 bank, které působily na českém bankovním trhu v roce 1996, zůstalo aktivních pouze 37 bank v roce 2006.

V jednotlivých letech se také měnil podíl skupiny velkých bank na celkové bilanční sumě odvětví. Tento podíl z původních 68,8 % pozvolna klesal až do roku 2000 na hodnotu 61,9 %. V následujícím roce došlo k mírnému růstu na hodnotu 63,8 % od tohoto roku podíl dále klesal až na hodnotu 59,8 % v roce 2004. V roce 2005 však tento podíl opět vzrostl na hodnotu 61,2 %. V roce 2006 klesl podíl skupiny velkých bank na celkové bilanční sumě odvětví na hodnotu 59,8 %

Z hlediska koncentrace a konkurence docházelo také ke změnám. Nejvíce koncentrované tj. nejméně konkurenční prostředí bylo v roce 1996. V tomto roce byla hodnota CR_4 rovna 0,785. Tato hodnota určuje prostředí jako oligopol. Z této hodnoty vyplývá, že v roce 1996 tvořila aktiva čtyř nejsilnějších bank téměř 79 % aktiv celého bankovního trhu. V dalších letech hodnota CR_4 klesala až do roku 2000. V roce 2001 však došlo ke zvýšení míry koncentrace CR_4 . Od tohoto roku začala míra koncentrace CR_4 opět klesat až v roce 2006 dosáhla hodnoty $CR_4 = 0,6421$. Tato hodnota stále určuje prostředí jako oligopol.

Hodnota Herfindahl – Hirshmanova indexu byla v roce 1996 nejvyšší a za sledované období se nejvíce přiblížila hranici 1 800. Po překročení této hranice je již prostředí považováno za koncentrované. V roce 1996 byla hodnota HHI rovna 1733,95 to je považováno za mírně koncentrované prostředí. Hodnota HHI postupně klesala až do roku 1999. Poté hodnota rostla až do roku 2001. V tomto roce se trend obrátil a hodnota HHI pozvolně klesala až do roku 2006 na hodnotu 1258,1240. Tato hodnota stále určuje prostředí jako mírně koncentrované.

Z výsledků analýzy vyplynulo, že ačkoliv jak hodnota míry koncentrace CR_4 tak i hodnota HHI v průběhu let klesla, přesto v bankovním sektoru existuje stále málo konkurenčních subjektů. Proto byl i v roce 2006 český bankovní sektor považován za mírně oligopolní s dominantní rolí velkých bank.

V komparaci se zahraničím vyšlo najevo, že nejméně koncentrovaný bankovní sektor je v Německu a v Itálii. Naopak největší koncentrace bankovního sektoru je na Slovensku a v České republice.

V dalším vývoji českého bankovního trhu bude pravděpodobně sílit trend k integraci, fúzím a akvizicím, což se negativně projeví na koncentraci bankovního sektoru.

Seznam obrázků

OBR. 1 VÝVOJ POČTU BANK V ČR.....	- 19 -
OBR. 2 ROZLOŽENÍ BANK PODLE VELIKOSTI BILANČNÍ SUMY V R. 1996	- 21 -
OBR. 3 ROZLOŽENÍ BANK PODLE VELIKOSTI BILANČNÍ SUMY V R. 1997	- 23 -
OBR. 4 ROZLOŽENÍ BANK PODLE VELIKOSTI BILANČNÍ SUMY V R. 1998	- 25 -
OBR. 5 ROZLOŽENÍ BANK PODLE VELIKOSTI BILANČNÍ SUMY V R. 1999	- 27 -
OBR. 6 ROZLOŽENÍ BANK PODLE VELIKOSTI BILANČNÍ SUMY V R. 2000	- 29 -
OBR. 7 ROZLOŽENÍ BANK PODLE VELIKOSTI BILANČNÍ SUMY V R. 2001	- 31 -
OBR. 8 ROZLOŽENÍ BANK PODLE VELIKOSTI BILANČNÍ SUMY V R. 2002	- 33 -
OBR. 9 ROZLOŽENÍ BANK PODLE VELIKOSTI BILANČNÍ SUMY V R. 2003	- 35 -
OBR. 10 ROZLOŽENÍ BANK PODLE VELIKOSTI BILANČNÍ SUMY V R. 2004	- 37 -
OBR. 11 ROZLOŽENÍ BANK PODLE VELIKOSTI BILANČNÍ SUMY V R. 2005	- 40 -
OBR. 12 ROZLOŽENÍ BANK PODLE VELIKOSTI BILANČNÍ SUMY	- 44 -
OBR. 13 PODÍL SKUPINY VELKÝCH BANK NA CELKOVÉ BILANČNÍ SUMĚ V %.....	- 45 -
OBR. 14 VÝVOJ MÍRY KONCENTRACE ČTYŘ NEJSILNĚJŠÍCH BANK V LETECH 1996 – 2006	- 46 -
OBR. 15 VÝVOJ HODNOT HHI V LETECH 1996 – 2006	- 47 -
OBR. 16 PODÍL JEDNOTLIVÝCH ZEMÍ NA CELKOVÝCH AKTIVECH BANK V EU (V PROCENTECH)	- 49 -
OBR. 17 ZAHRANIČNÍ VLASTNICTVÍ BANKOVNÍCH SEKTORŮ VYBRANÝCH ZEMÍ A REGIONŮ (V PROCENTECH)	- 50 -
OBR. 18 KOMPARACE VÝVOJE MÍRY KONCENTRACE ČTYŘ NEJSILNĚJŠÍCH BANK ČR SE ZAHRANIČÍM V LETECH 2002 – 2006	- 58 -
OBR. 19 KOMPARACE VÝVOJE HODNOT HHI ČR SE ZAHRANIČÍM V LETECH 2002 – 2006...	- 59 -

Seznam tabulek

TABULKA 1 POČET BANK V ČESKÉ REPUBLICE 1990 - 1992	- 15 -
TABULKA 2 PŘÍSTUP ČNB K PROBLÉMOVÝM BANKÁM V R. 1996	- 18 -
TABULKA 3 TRŽNÍ PODÍLY JEDNOTLIVÝCH SKUPIN BANK (V % K 31.12.).....	- 43 -
TABULKA 4 ROZDĚLENÍ BANK PODLE VELIKOSTI BILANČNÍ SUMY 1996 – 2005	- 44 -
TABULKA 5 VÝVOJ KONCENTRACE NA SLOVENSKU V PRŮBĚHU LET 2002 - 2006.....	- 52 -
TABULKA 6 VÝVOJ KONCENTRACE VE FRANCII V PRŮBĚHU LET 2002 - 2006.....	- 52 -
TABULKA 7 VÝVOJ KONCENTRACE V NĚMECKU V PRŮBĚHU LET 2002 - 2006	- 54 -
TABULKA 8 VÝVOJ KONCENTRACE V ITÁLII V PRŮBĚHU LET 2002 - 2006	- 55 -
TABULKA 9 VÝVOJ KONCENTRACE VE ŠPANĚLSKU V PRŮBĚHU LET 2002 - 2006.....	- 56 -
TABULKA 10 VÝVOJ KONCENTRACE VE VELKÉ BRITÁNII V PRŮBĚHU LET 2002 - 2006	- 57 -

Literatura

1. BUCHTA, M. *Mikroekonomie I*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005.
2. BUCHTA, M. *Mikroekonomie II*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005.
3. Česká národní banka. *Bankovní dohled v České republice v roce 1996*. [cit. 2008-01-05]. Dostupný z WWW: <www.cnb.cz>.
4. Česká národní banka. *Bankovní dohled v České republice v roce 1997*. [cit. 2008-01-05]. Dostupný z WWW: <www.cnb.cz>.
5. Česká národní banka. *Bankovní dohled v České republice v roce 1998*. [cit. 2008-01-05]. Dostupný z WWW: <www.cnb.cz>.
6. Česká národní banka. *Bankovní dohled v České republice v roce 1999*. [cit. 2008-01-06]. Dostupný z WWW: <www.cnb.cz>.
7. Česká národní banka. *Bankovní dohled v České republice v roce 2000*. [cit. 2008-01-06]. Dostupný z WWW: <www.cnb.cz>.
8. Česká národní banka. *Bankovní dohled v České republice v roce 2001*. [cit. 2008-01-06]. Dostupný z WWW: <www.cnb.cz>.
9. Česká národní banka. *Bankovní dohled v České republice v roce 2002*. [cit. 2008-01-12]. Dostupný z WWW: <www.cnb.cz>.
10. Česká národní banka. *Bankovní dohled v České republice v roce 2003*. [cit. 2008-01-13]. Dostupný z WWW: <www.cnb.cz>.
11. Česká národní banka. *Bankovní dohled v České republice v roce 2004*. [cit. 2008-01-13]. Dostupný z WWW: <www.cnb.cz>.
12. Česká národní banka. *Bankovní dohled v České republice v roce 2005*. [cit. 2008-01-13]. Dostupný z WWW: <www.cnb.cz>.
13. Česká národní banka. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem 2006*. [cit. 2008-03-30]. Dostupný z WWW: <www.cnb.cz>.

14. DAVIDOVÁ,P., KOMÁRKOVÁ,E. *Český bankovní sektor vs. evropské banky*, [cit. 2008-04-26]. Dostupný z WWW: <www.bankovnictvi.ihned.cz>.
15. DVOŘÁK,P. *Bankovnictví pro bankéře a klient*.Praha: Linde Praha, 2005.
16. Evropská centrální banka. *EU BANKING STRUCTURES*, [cit. 2008-04-27].
Dostupný z WWW: <www.ecb.int>.
17. HEFFERNAN, S. *Modern Banking*. Chichester: John Wiley & Sons, 2005.
18. JUŘÍK,P. *Retail ve "staré" a "nové" Evropě*, [cit. 2008-04-26]. Dostupný z WWW:
<www.bankovnictvi.ihned.cz>.
19. MACÁKOVÁ, L. *Mikroekonomie základní kurs*. Praha: Melandrium, 2002.
20. MACHALA, K. Dekáda integrace do evropských struktur. In *Bankovnictví*. Č. 1 (leden 2002), roč. X, s. 18,19.
21. McDONALD, O., KEASEY, K. *The Future of Retail Banking in Europe: a view from the top*. Chichester: John Wiley & Sons, 2005.
22. MERVART, J. *České banky: v kontextu světového vývoje*. Praha: Lidové noviny, 1998.
23. KUNERT, J. České bankovnictví – určitě ne v roce nula. In *Finance a úvěr*. Č. 6 (červen 1999), roč. XX, s. 307-314.
24. POLOUČEK,S. *Bankovnictví*. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, 2005.
25. POLOUČEK, S. *Bankovnictví*. Praha: C.H.Beck, 2006.
26. REVENDA,Z. *Peněžní ekonomie a bankovnictví*. Praha: Management Press, 2000.
27. SOUKUPOVÁ, J at al. *Mikroekonomie*. Praha: Management Press, 2003.
28. STAVÁREK, D. *Restrukturalizace bankovních sektorů a efektivnost bank v zemích Visegrádské skupiny*. Karviná: Slezská univerzita v Opavě, 2005.
29. SVĚTOVÁ BANKA. Česká: Dokončení transformace bank a podniků. In *Ekonom*. Č. 50 (prosinec 2000), roč. XLIV, s. I – XXXII.

30. VARIAN, Hal R. *Mikroekonomie: moderní přístup = Intermediate microeconomics: A Modern approach*. Praha: Victoria Publishing, 1995.
31. VENCOVSKÝ, F. a kol. *Dějiny bankovníctví v českých zemích*. Praha: Bankovní institut, 1999.
32. Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách. *Sbírka zákonů ČR*, 1992.

Přílohy

Příloha A

ÚDAJE PRO VÝPOČET HHI ZA ROK 1996			
Banka	Aktiva mil. Kč	Podíl bil. sumy banky na celk. bil. sumě = r_k	r_k^2
Česká spořitelna	358 718	0,22298779	0,0497290
Československá obchodní banka	209 097	0,12997975	0,0169000
Investiční a poštovní banka	234 186	0,14557568	0,0211990
Komerční banka	460 881	0,28649478	0,0820820
Banka Haná	20 719	0,01287943	0,0001660
Moravia banka	10 609	0,00659481	0,0000436
Plzeňská banka	4 117	0,00255923	0,0000068
Pragobanka	13 103	0,00814514	0,0000656
První městská banka	7 995	0,00496989	0,0000250
Union banka	21 791	0,01354581	0,0001820
Universal banka	3 401	0,00211414	0,0000044
Zemská banka	1 346	0,00083671	0,0000007
Bank Austria	11 414	0,00709522	0,0000504
Creditanstalt CR	23 913	0,01486490	0,0002220
BNP-Dresdner Bank (ČR)	12 140	0,00754652	0,0000563
Citibank	30 613	0,01902978	0,0003610
Credit Lyonnais Bank Praha	18 432	0,01145778	0,0001320
GiroCredit-Sparkassen Praha	20 482	0,02732110	0,0007290
Hypo-bank CZ	10 428	0,00648230	0,0000423
Vereinsbank (CZ)	37 038	0,02302372	0,0005290
IC Banka	735	0,00045689	0,0000003
Interbanka	1 014	0,00063033	0,0000004
Raiffeissenbank	13 053	0,00811406	0,0000656
Societe General Banka	30 426	0,01891354	0,0003570
Živnostenská banka	31 433	0,01953951	0,0003800
Česká exportní banka	5 578	0,00346742	0,0000123
Českomoravská hypoteční banka	6 343	0,00394296	0,0000152
Českomoravská záruční a rozvojová banka	9 681	0,00601794	0,0000360
Celkem	1 608 689	1	0,1733950

Příloha B

<u>ÚDAJE PRO VÝPOČET HHI ZA ROK 1997</u>			
Banka	Aktiva mil. Kč	Podíl bil. Sumy banky na celk. bil. Sumě = r_k	r_k^2
Česká spořitelna	389 287	0,20900384	0,0436826052876
Československá obchodní banka	244 639	0,13134395	0,0172512320137
Investiční a poštovní banka	237 474	0,12749714	0,0162555199535
Komerční banka	510 225	0,27393410	0,0750398917957
Banka Haná	20 077	0,01077912	0,0001161893624
Moravia banka	12 706	0,00682171	0,0000465357194
Plzeňská banka	1 200	0,00064427	0,0000004150794
Pragobanka	9 994	0,00536567	0,0000287903816
První městská banka	10 836	0,00581773	0,0000338459511
Union banka	27 182	0,01459371	0,0002129764318
Universal banka	5 015	0,00269250	0,0000072495426
Expandia banka	436	0,00023408	0,0000000547951
Banka Austria	17 302	0,00928925	0,0000862901742
Creditanstalt CR	37 052	0,01989280	0,0003957236819
BNP-Dresdner Bank (ČR)	19 751	0,01060409	0,0001124467502
Citibank	41 568	0,02231739	0,0004980661069
Credit Lyonnais bank Praha	34 909	0,01874225	0,0003512720109
Erste Bank – Sparkassen Praha	24 616	0,01321606	0,0001746641187
Hypo-bank CZ	15 278	0,00820259	0,0000672824414
Vereinsbank (CZ)	38 118	0,02046513	0,0004188214749
IC Banka	887	0,00047622	0,0000002267859
Interbanka	4 569	0,00245305	0,0000060174300
Raiffeissenbank	19 971	0,01072221	0,0001149657174
Societe General Banka	36 148	0,01940746	0,0003766493980
Volksbank CZ	4 620	0,00248043	0,0000061525150
Živnostenská banka	40 548	0,02176977	0,0004739228037
Česká exportní banka	11 137	0,00597933	0,0000357523975
Českomoravská hypoteční banka	9 115	0,00489374	0,0000239487073
Českomoravská záruční a rozvojová banka	11 191	0,00600832	0,0000360999435
Českomoravská stavební spořitelna	26 732	0,01435211	0,0002059831216
Celkem	1 862 583	1,00000000	0,1560595918929

Příloha C

<u>ÚDAJE PRO VÝPOČET HHI ZA ROK 1998</u>			
Banka	Aktiva mil. Kč	Podíl bil. Sumy banky na celk. bil. Sumě = r_k	r_k^2
Česká spořitelna	380 283	0,1951191855	0,03807149656672
Československá obchodní banka	279 933	0,1436306618	0,02062976701299
Investiční a poštovní banka	288 761	0,1481602153	0,02195144938330
Komerční banka	487 319	0,2500382252	0,06251911404222
Banka Haná	19 481	0,0099954951	0,00009990992179
Moravia banka	12 177	0,0062478899	0,00003903612845
Plzeňská banka	1 256	0,0006444403	0,00000041530332
První městská banka	10 925	0,0056055020	0,00003142165223
Union banka	33 560	0,0172192811	0,00029650364090
Expandia banka	1 179	0,0006049324	0,00000036594325
Banka Austria Creditanstalt CR	51 433	0,0263897284	0,00069641776292
BNP-Dresdner Bank (ČR)	30 080	0,0154337299	0,00023820001810
Citibank	39 940	0,0204927916	0,00041995450783
Credit Lyonnais bank Praha	23 627	0,0121227638	0,00014696140283
Erste Bank – Sparkassen Praha	26 548	0,0136214980	0,00018554520876
GE Capital bank	44 456	0,0228099034	0,00052029169525
HypoVereinsbank CZ	59 645	0,0306032187	0,00093655699557
IC Banka	1 180	0,0006054455	0,00000036656428
Interbanka	7 790	0,0039969666	0,00001597574212
J & T Banka	1 799	0,0009230479	0,00000085201738
Raiffeissenbank	26 895	0,0137995401	0,00019042730605
Volksbank CZ	6 116	0,0031380549	0,00000984738867
Živnostenská banka	42 816	0,0219684368	0,00048261221504
Českomoravská stavební spořitelna	38 255	0,0196282359	0,00038526764560
Česká exportní banka	11 628	0,0059662038	0,00003559558809
Českomoravská hypoteční banka	10 413	0,0053428002	0,00002854551371
Českomoravská záruční a rozvojová banka	11 483	0,0058918059	0,00003471337628
Celkem	1 948 978	1,0000000000	0,14796761054367

Příloha D

<u>ÚDAJE PRO VÝPOČET HHI ZA ROK 1999</u>			
Banka	Aktiva mil. Kč	Podíl bil. Sumy banky na celk. bil. Sumě = r_k	r_k^2
Česká spořitelna	364 269	0,18287331	0,0334426468
Československá obchodní banka	280 809	0,14097404	0,0198736786
Investiční a poštovní banka	354 754	0,17809651	0,0317183668
Komerční banka	439 110	0,22044560	0,0485962627
Banka Haná	963	0,00048345	0,0000002337
Plzeňská banka	1 224	0,00061448	0,0000003776
První městská banka	5 109	0,00256486	0,0000065785
Union banka	27 713	0,01391271	0,0001935634
Expandia banka	2 565	0,00128770	0,0000016582
Banka Austria Creditanstalt CR	59 178	0,02970902	0,0008826261
BNP-Dresdner Bank (ČR)	36 613	0,01838076	0,0003378523
Citibank	54 180	0,02719989	0,0007398339
Credit Lyonnais bank Praha	19 837	0,00995873	0,0000991764
Erste Bank – Sparkassen Praha	26 198	0,01315213	0,0001729786
GE Capital bank	53 560	0,02688863	0,0007229984
HypoVereinsbank (CZ)	54 858	0,02754026	0,0007584661
IC Banka	1 142	0,00057332	0,0000003287
Interbanka	11 010	0,00552733	0,0000305514
J & T Banka	2 342	0,00117575	0,0000013824
Raiffeissenbank	30 277	0,01519991	0,0002310372
Volksbank CZ	7 610	0,00382043	0,0000145957
Živnostenská banka	39 467	0,01981355	0,0003925766
Raiffeisen stavební spořitelna	11 442	0,00574421	0,0000329959
Českomoravská stavební spořitelna	41 030	0,02059822	0,0004242865
Všeobecná stavební spořitelna Komerční banky	20 784	0,01043415	0,0001088716
Česká exportní banka	16 243	0,00815444	0,0000664950
Českomoravská hypoteční banka	11 540	0,00579341	0,0000335635
Českomoravská záruční a rozvojová banka	18 093	0,00908320	0,0000825045
Celkem	1 991 920	1,00000000	0,1389664871

Příloha E

<u>ÚDAJE PRO VÝPOČET HHI ZA ROK 2000</u>			
Banka	Aktiva mil. Kč	Podíl bil. Sumy banky na celk. bil. Sumě = r_k	r_k^2
Česká spořitelna	449 319	0,20504528	0,0420435663
Československá obchodní banka	545 165	0,24878429	0,0618936240
Komerční banka	476 842	0,21760531	0,0473520714
Plzeňská banka	1 230	0,00056131	0,0000003151
První městská banka	8 363	0,00381643	0,0000145651
Union banka	26 201	0,01195674	0,0001429637
Expandia banka	5 860	0,00267419	0,0000071513
Banka Austria Creditanstalt CR	74 769	0,03412059	0,0011642148
Dresdner Bank (ČR)	33 754	0,01540353	0,0002372687
Citibank	56 573	0,02581691	0,0006665127
Credit Lyonnais bank Praha	19 837	0,00905255	0,0000819487
GE Capital bank	68 729	0,03136426	0,0009837167
HypoVereinsbank (CZ)	78 563	0,03585197	0,0012853639
IC Banka	1 349	0,00061561	0,0000003790
Interbanka	11 548	0,00526989	0,0000277718
J & T Banka	2 819	0,00128644	0,0000016549
Raiffeisenbank	38 106	0,01738955	0,0003023965
Volksbank CZ	9 743	0,00444619	0,0000197686
Živnostenská banka	69 864	0,03188221	0,0010164754
Raiffeisen stavební spořitelna	12 832	0,00585584	0,0000342909
Českomoravská stavební spořitelna	47 096	0,02149211	0,0004619107
ČS stavební spořitelna	29 380	0,01340747	0,0001797602
HYPO stavební spořitelna	6 172	0,00281657	0,0000079331
Wüstenrot – stavební spořitelna	10 006	0,00456621	0,0000208502
Všeobecná stavební spořitelna Komerční banky	24 655	0,01125123	0,0001265902
Česká exportní banka	23 870	0,01089300	0,0001186574
Českomoravská hypoteční banka	13 647	0,00622776	0,0000387851
Českomoravská záruční a rozvojová banka	45 024	0,02054656	0,0004221610
Celkem	2 191 316	1,00000000	0,1586526673

Příloha F

<u>ÚDAJE PRO VÝPOČET HHI ZA ROK 2001</u>			
Banka	Aktiva mil. Kč	Podíl bil. Sumy banky na celk. bil. Sumě = r_k	r_k^2
Česká spořitelna	449 603	0,20584606	0,0423726014
Československá obchodní banka	586 515	0,26852980	0,0721082530
Komerční banka	429 659	0,19671491	0,0386967555
První městská banka	5 948	0,00272323	0,0000074160
eBanka	8 125	0,00371995	0,0000138380
Dresdner Bank (ČR)	20 346	0,00931520	0,0000867730
Citibank	73 553	0,03367548	0,0011340377
Credit Lyonnais bank Praha	15 357	0,00703104	0,0000494356
GE Capital bank	78 496	0,03593858	0,0012915814
HVB Bank	125 464	0,05744239	0,0032996280
IC Banka	1 452	0,00066478	0,0000004419
Interbanka	9 880	0,00452346	0,0000204616
Raiffeisenbank	49 745	0,02277523	0,0005187112
Volksbank CZ	11 899	0,00544783	0,0000296789
Živnostenská banka	51 352	0,02351098	0,0005527662
Raiffeisen stavební spořitelna	16 508	0,00755802	0,0000571236
Českomoravská stavební spořitelna	56 073	0,02567244	0,0006590742
Stavební spořitelna České spořitelny	34 270	0,01569016	0,0002461812
HYPOT stavební spořitelna	9 561	0,00437740	0,0000191617
Wüstenrot – stavební spořitelna	11 783	0,00539472	0,0000291030
Všeobecná stavební spořitelna Komerční banky	28 237	0,01292802	0,0001671336
Česká exportní banka	23 694	0,01084805	0,0001176802
Českomoravská hypoteční banka	14 733	0,00674535	0,0000454998
Českomoravská záruční a rozvojová banka	71 918	0,03292691	0,0010841813
Celkem	2 184 171	1,00000000	0,1626075183

Příloha G

<u>ÚDAJE PRO VÝPOČET HHI ZA ROK 2002</u>			
Banka	Aktiva mil. Kč	Podíl bil. Sumy banky na celk. bil. Sumě = r_k	r_k^2
Česká spořitelna	456 175	0,2036417352	0,041469956308
Československá obchodní banka	529 128	0,2362087884	0,055794591723
Komerční banka	445 982	0,1990914635	0,039637410820
První městská banka	10 706	0,0047792808	0,000022841525
eBanka	19 826	0,0088505531	0,000078332289
Dresdner Bank (ČR)	19 399	0,0086599354	0,000074994481
Citibank	80 297	0,0358454988	0,001284899783
Credit Lyonnais bank Praha	18 263	0,0081528120	0,000066468343
GE Capital bank	51 711	0,0230843816	0,000532888673
HVB Bank	124 812	0,0557175037	0,003104440219
IC Banka	1 126	0,0005026593	0,000000252666
Interbanka	9 628	0,0042980493	0,000018473228
Raiffeisenbank	57 518	0,0256766928	0,000659292552
Volksbank CZ	16 222	0,0072416863	0,000052442020
Živnostenská banka	52 449	0,0234138332	0,000548207586
Raiffeisen stavební spořitelna	29 855	0,0133276133	0,000177625277
Českomoravská stavební spořitelna	71 960	0,0321237667	0,001031936386
Stavební spořitelna České spořitelny	47 626	0,0212607909	0,000452021229
HYPO stavební spořitelna	13 497	0,0060252151	0,000036303217
Wüstenrot – stavební spořitelna	14 783	0,0065993002	0,000043550763
Wüstenrot hypoteční banka	660	0,0002946315	0,000000086808
Všeobecná stavební spořitelna Komerční banky	34 075	0,0152114696	0,000231388806
Česká exportní banka	25 460	0,0113656351	0,000129177661
Českomoravská hypoteční banka	19 171	0,0085581536	0,000073241993
Českomoravská záruční a rozvojová banka	89 757	0,0400685509	0,001605488774
Celkem	2 240 086	1,0000000000	0,147126313129

Příloha H

<u>ÚDAJE PRO VÝPOČET HHI ZA ROK 2003</u>			
Banka	Aktiva mil. Kč	Podíl bil. Sumy banky na celk. bil. Sumě = r_k	r_k^2
Česká spořitelna	467 627	0,2049016695	0,0419846942
Československá obchodní banka	518 440	0,2271665698	0,0516046504
Komerční banka	451 397	0,1977901167	0,0391209303
První městská banka	13 473	0,0059035090	0,0000348514
eBanka	11 924	0,0052247785	0,0000272983
Dresdner Bank (ČR)	18 548	0,0081272385	0,0000660520
Citibank	69 943	0,0306471557	0,0009392482
Credit Lyonnais bank Praha	20 340	0,0089124451	0,0000794317
GE Capital bank	57 806	0,0253290462	0,0006415606
HVB Bank	132 199	0,0579260732	0,0033554300
IC Banka	1 062	0,0004653401	0,0000002165
J & T Banka	9 650	0,0042283724	0,0000178791
Interbanka	14 055	0,0061585258	0,0000379274
Raiffeissenbank	61 974	0,0271553526	0,0007374132
Volksbank CZ	19 013	0,0083309891	0,0000694054
Živnostenská banka	49 286	0,0215958097	0,0004663790
Raiffeisen stavební spořitelna	29 855	0,0130816641	0,0001711299
Českomoravská stavební spořitelna	92 377	0,0404771357	0,0016383985
Stavební spořitelna České spořitelny	61 898	0,0271220514	0,0007356057
HYPO stavební spořitelna	18 990	0,0083209111	0,0000692376
Wüstenrot – stavební spořitelna	14 917	0,0065362312	0,0000427223
Wüstenrot hypoteční banka	651	0,0002852508	0,0000000814
Všeobecná stavební spořitelna Komerční banky	43 449	0,0190381921	0,0003624528
Česká exportní banka	26 221	0,0114893423	0,0001320050
Českomoravská hypoteční banka	26 385	0,0115612027	0,0001336614
Českomoravská záruční a rozvojová banka	50 722	0,0222250265	0,0004939518
Celkem	2 282 202	1,0000000000	0,1429626140

Příloha CH

<u>ÚDAJE PRO VÝPOČET HHI ZA ROK 2004</u>			
Banka	Aktiva mil. Kč	Podíl bil. Sumy banky na celk. bil. Sumě = r_k	r_k^2
Česká spořitelna	474 056	0,1998636534	0,0399454800
Československá obchodní banka	510 108	0,2150633017	0,0462522237
Komerční banka	448 209	0,1889664686	0,0357083263
PPF banka	12 718	0,0053619529	0,0000287505
eBanka	13 873	0,0058489049	0,0000342097
BAWAG Bank CZ	21 151	0,0089173349	0,0000795189
Citibank	75 890	0,0319954872	0,0010237112
BAWAG International Bank CZ	18 412	0,0077625630	0,0000602574
GE Capital bank	59 782	0,0252042985	0,0006352567
HVB Bank	142 834	0,0602193097	0,0036263653
IC Banka	931	0,0003925128	0,0000001541
J & T Banka	12 379	0,0052190293	0,0000272383
CALYON BANK CZECH REPUBLIC	24 697	0,0104123408	0,0001084168
Raiffeisenbank	63 207	0,0266482904	0,0007101314
Volksbank CZ	19 016	0,0080172115	0,0000642757
Živnostenská banka	46 796	0,0197293559	0,0003892475
Raiffeisen stavební spořitelna	33 556	0,0141473260	0,0002001468
Českomoravská stavební spořitelna	110 543	0,0466053121	0,0021720551
Stavební spořitelna České spořitelny	73 681	0,0310641651	0,0009649824
HYPO stavební spořitelna	24 305	0,0102470723	0,0001050025
Wüstenrot – stavební spořitelna	22 347	0,0094215727	0,0000887660
Wüstenrot hypoteční banka	964	0,0004064257	0,0000001652
Všeobecná stavební spořitelna Komerční banky	51 492	0,0217092058	0,0004712896
Česká exportní banka	27 363	0,0115363357	0,0001330870
Českomoravská hypoteční banka	35 165	0,0148256859	0,0002198010
Českomoravská záruční a rozvojová banka	48 422	0,0204148831	0,0004167675
Celkem	2 371 897	1,0000000000	0,1334656263

Příloha I

<u>ÚDAJE PRO VÝPOČET HHI ZA ROK 2005</u>			
Banka	Aktiva mil. Kč	Podíl bil. Sumy banky na celk. bil. Sumě = r_k	r_k^2
Česká spořitelna	536 780	0,1968474628	0,0387489236
Československá obchodní banka	613 171	0,2248614994	0,0505626939
Komerční banka	493 738	0,1810631406	0,0327838609
PPF banka	20 904	0,0076658955	0,0000587660
eBanka	17 347	0,0063614757	0,0000404684
BAWAG Bank CZ	33 582	0,0123151598	0,0001516632
Citibank	77 799	0,0285303770	0,0008139824
GE Money Bank	64 163	0,0235297957	0,0005536513
HVB Bank	165 387	0,0606505670	0,0036784913
IC Banka	956	0,0003505834	0,0000001229
J & T Banka	17 466	0,0064051153	0,0000410255
Raiffeisenbank	75 947	0,0278512133	0,0007756901
Volksbank CZ	19 877	0,0072892750	0,0000531335
Živnostenská banka	48 898	0,0179318291	0,0003215505
Raiffeisen stavební spořitelna	37 517	0,0137581994	0,0001892881
Českomoravská stavební spořitelna	125 853	0,0461526952	0,0021300713
Stavební spořitelna České spořitelny	84 250	0,0308960817	0,0009545679
HYPO stavební spořitelna	28 760	0,0105468405	0,0001112358
Wüstenrot – stavební spořitelna	25 394	0,0093124641	0,0000867220
Wüstenrot hypoteční banka	1 817	0,0006663286	0,0000004440
Modrá pyramida stavební spořitelna	57 650	0,0211413544	0,0004469569
Česká exportní banka	25 776	0,0094525508	0,0000893507
Českomoravská hypoteční banka	52 386	0,0192109452	0,0003690604
ING Bank N.V.	53 630	0,0196671438	0,0003867965
Českomoravská záruční a rozvojová banka	47 835	0,0175420068	0,0003077220
Celkem	2 726 883	1,0000000000	0,1336562389

Příloha J

ÚDAJE PRO VÝPOČET HHI ZA ROK 2006			
Banka	Aktiva mil. Kč	Podíl bil. Sumy banky na celk. bil. Sumě = r_k	r_k^2
Česká spořitelna	585 162	0,1988119434	0,0395261888
Československá obchodní banka	613 177	0,2083301906	0,0434014683
Komerční banka	512 250	0,1740396984	0,0302898166
PPF banka	24 498	0,0083233275	0,0000692778
eBanka	21 515	0,0073098372	0,0000534337
BAWAG Bank CZ	33 301	0,0113141942	0,0001280110
Citibank	102 914	0,0349655862	0,0012225922
GE Money Bank	72 783	0,0247284165	0,0006114946
HVB Bank	179 344	0,0609330906	0,0037128415
IC Banka	965	0,0003278640	0,0000001075
J & T Banka	22 602	0,0076791513	0,0000589694
Raiffeisenbank	89 677	0,0304682441	0,0009283139
Volksbank CZ	25 414	0,0086345435	0,0000745553
Živnostenská banka	68 879	0,0234020115	0,0005476541
Raiffeisen stavební spořitelna	41 655	0,0141525108	0,0002002936
Českomoravská stavební spořitelna	135 813	0,0461431987	0,0021291948
Stavební spořitelna České spořitelny	90 846	0,0308654181	0,0009526740
HYPO stavební spořitelna	31 726	0,0107790795	0,0001161886
Wüstenrot – stavební spořitelna	28 470	0,0096728359	0,0000935638
Wüstenrot hypoteční banka	2 795	0,0009496163	0,0000009018
Modrá pyramida stavební spořitelna	63 741	0,0216563483	0,0004689974
Česká exportní banka	25 675	0,0087232196	0,0000760946
Hypoteční banka	67 558	0,0229531946	0,0005268491
ING Bank N.V.	59 625	0,0202579151	0,0004103831
Českomoravská záruční a rozvojová banka	42 909	0,0145785640	0,0002125345
Celkem	2 943 294	1,0000000000	0,1258124001